

HRVATSKI SABOR

325

Na temelju članka 7.a stavka 5. Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 118/18., 42/20., 127/20. i 52/21.) Hrvatski sabor na sjednici 25. veljače 2022. donio je

STRATEGIJU POLJOPRIVREDE DO 2030.

SAŽETAK

U suradnji s predstavnicima hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora usuglasili smo sljedeću viziju razvoja poljoprivrede: »proizvoditi veću količinu visokokvalitetne hrane po konkurentnim cijenama, održivo upravljati prirodnim resursima uz povećanje otpornosti na klimatske promjene te doprinijeti poboljšanju kvalitete života i povećanju zaposlenosti u ruralnim područjima«.

Vizija razvoja poljoprivrede oblikovana je u četiri strateška cilja: 1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora; 2) jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene; 3) obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima; i horizontalni cilj 4) poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Svaki od strateških ciljeva povezan je s nekom od razvojnih potreba hrvatske poljoprivrede. Da bi se one ispunile, osmišljene su intervencije prikazane u planu provedbe. Aktivnosti će se realizirati putem ciljanih mjera financiranih iz državnog proračuna Republike Hrvatske ili sredstava proračuna Europske unije u skladu s budućim strateškim planom za zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP).

Svi strateški ciljevi usmjereni su na unaprjeđenje ruralnog gospodarstva, a njihovo ispunjenje doprinijet će cjelokupnom gospodarskom razvoju Hrvatske. Strategija poljoprivrede do 2030. (u daljnjem tekstu: Strategija) sugerira da će se to ostvariti povećanjem produktivnosti poljoprivrede na okolišno i klimatski održiv način, uz jačanje veza između proizvodnje i tržišta te stvaranje novih radnih mjesta u ruralnom gospodarstvu. Strategija daje veliki naglasak na inovacije kao ključan čimbenik za unaprjeđenje gospodarskog razvoja poljoprivrede.

Strategija je oblikovana u procesu planiranja temeljenog na dokazima, koji uključuje ekonomsku analizu i savjetovanja s dionicima. Strategija predstavlja okvir za intervencije u sektoru u okviru ZPP za razdoblje 2021. – 2027. Strategija također uzima u obzir odgovarajuće ciljeve, prioritete i mjere iz područja klimatskih promjena^[1](Vidjeti Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (»Narodne novine«, broj 46/20.) te Strategiju niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu (»Narodne novine«, broj 63/21..))

te je komplementarna s drugim strategijama, primjerice sa strategijom iz područja prostornog razvoja.^[2](Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 106/17.))

Sve aktivnosti u sklopu ove Strategije doprinosit će širim razvojnim ciljevima Hrvatske. Među njima je integrirani teritorijalni razvoj ruralnih područja, kako bi se unaprijedila koordinacija i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima. Sve aktivnosti planirane ovim aktom strateškog planiranja u skladu su s novim smjerovima EU-a u okvirima Zelenog plana, strategije »od polja do stola« i Strategije za bioraznolikost do 2030.

Osnovni je zahtjev Strategije učinkovitije korištenje javnih sredstava kroz bolje usmjeravanje poljoprivrednih potpora i sredstava za ruralni razvoj. Hrvatska ima velik potencijal unaprijediti rezultate svoga poljoprivrednog sektora i ruralnog gospodarstva, a ovaj akt strateškog planiranja daje smjernice i opisuje provedbene mehanizme koji će voditi taj proces transformacije i pomoći zemlji da pretvori svoj poljoprivredni sektor u pokretač gospodarskog rasta.

1. UVOD

Zakonom o poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 118/18., 42/20., 127/20. i 52/21.) propisano je da se strategijom poljoprivrede utvrđuje vizija razvoja, strateški ciljevi i prioriteti hrvatske poljoprivrede te aktivnosti za njihovo ostvarenje. U skladu s odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 123/17), strategija poljoprivrede je dugoročna nacionalna sektorska strategija. Strategija poljoprivrede je ujedno jedan od akasta strateškog planiranja kojim se podupire provedba Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine (»Narodne novine«, broj 13/21.) i Strateškog cilja 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva u okviru »Zelene i digitalne tranzicije« kao jednog od četiri razvojna smjera koji će pridonijeti ostvarenju vizije Hrvatske 2030. godine.

Strategija donosi viziju i plan provedbe strateške transformacije poljoprivrede i ruralnog prostora u Hrvatskoj za razdoblje do 2030. Ovaj akt strateškog planiranja je temelj za izradu, provedbu, praćenje i evaluaciju svih daljnjih strateških dokumenata i planova za poljoprivredu i ruralni razvoj nakon 2020. Njime se daje osnova za izradu budućeg Strateškog plana u okviru ZPP-a, koji se mora pripremiti u skladu sa zahtjevima koji će vrijediti u proračunskom razdoblju EU-a do 2027. Strategija sadrži viziju i plan strateške transformacije sektora ne samo na razini poslovanja poljoprivrednih gospodarstava, nego razmatra izazove, mogućnosti i sudionike koji utječu na širi poljoprivredno-prehrambeni sektor (*»više od farme«*), uključujući poljoprivrednu proizvodnju, preradu, distribuciju proizvoda, tržište i zahtjeve potrošača (*»od polja do stola«*).

Strategija uzima u obzir strateške okvire sektora te iz teritorijalnih, nacionalnih i EU procesa strateškog planiranja. Prvo, Strategija objedinjuje ishode opsežnih dijagnostičkih analiza i savjetovanja s predstavnicima sektora, koje je Svjetska banka provela u sklopu projekta Strateška transformacija poljoprivrede i ruralnog prostora (STARS RAS)^[3](<https://poljoprivreda2020.hr>)

. Uz to, Strategija uzima u obzir strateške smjerove određene zakonodavnim prijedlozima ZPP-a za razdoblje do 2027., ESIF-e i program Obzor Europa te je usklađena s prioritetima Europskog zelenog plana i pratećih dokumenata.^[4](Europski zeleni plan: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hr; strategija »od polja do stola«: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/farm-fork_hr; Strategija za bioraznolikost 2030.: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_hr)

Strategija podupire ambiciju Europskog zelenog plana usmjerenog na preobrazbu europskog gospodarstva na gospodarstvo bez emisija stakleničkih plinova na način da će se (i) dodatno smanjiti emisije stakleničkih plinova koje dolaze iz poljoprivrednog sektora te ojačati njegova sposobnost prilagodbe klimatskim promjenama; (ii) mobilizirati sektor za prijelaz na kružno gospodarstvo; (iii) iskoristiti mogućnosti digitalnih i biotehnologija te (iv) preobraziti poljoprivredno-prehrambene sustave kako bi postali isporučitelji sigurne visokokvalitetne hrane, pokretač boljeg života u ruralnim područjima te jamac očuvanja ekosustava i bioraznolikosti.

Širok pristup poljoprivredno-prehrambenom sektoru usvojen u ovom aktu strateškog planiranja uvažava načela Strategije Europske komisije »od polja do stola«.

Strategija prikazuje prilike, strateške ciljeve, potrebe i ciljane intervencije za transformaciju poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj. Strategija je usredotočena na iskorištavanje razvojnih prilika za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor te na uspostavljanje okvira upravljanja temeljenog na rezultatima, u kojem su strateški ciljevi, potrebe i intervencije eksplicitni i temeljeni na dokazima. Uspostavljene su jasne i logične veze između predloženih strateških ciljeva i potreba te je predložen plan provedbe intervencija. Strateški ciljevi, potrebe i intervencije utvrđeni su na temelju (i) opsežnih dijagnostičkih analiza; (ii) određivanja najvažnijih čimbenika koji utječu na rezultate poljoprivredno-prehrambenog sektora; (iii) analize odabranih poljoprivrednih podsektora koju su proveli Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilišta u Osijeku i (iv) procesa određivanja prioriteta poljoprivredne politike, koji je obuhvatio i savjetovanja s predstavnicima sektora.

Struktura akta strateškog planiranja: Nakon predstavljanja stanja u sektoru (Poglavlje 2.) i vizije razvoja (Poglavlje 3.), akt strateškog planiranja naglašava glavne prilike za razvoj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora (Poglavlje 4. i Dodatak II.), nakon čega slijedi pregled strateških ciljeva, prioriteta i potreba sektora (Poglavlje 5.). Zatim se navode provedbeni mehanizmi za ispunjavanje potreba sektora u obliku predloženog plana provedbe intervencija (Poglavlje 6.), uključujući i kako se te intervencije mogu prenijeti u odabrane podsektore (Dodatak III.). Navedene su veze između strateških ciljeva i potreba prikazanih u ovoj Strategiji te budućeg Strateškog plana u okviru ZPP-a (Poglavlje 7.). Naposljetku, Strategija nudi okvir za praćenje i evaluaciju rezultata organiziran prema relevantnim pokazateljima uspješnosti (Poglavlje 8.), naznaku raspoloživih financijskih sredstava iz EU izvora financiranja (Poglavlje 9.) te informaciju o učinku provedbe Strategije na okoliš i ekološku mrežu, s pregledom mjera predostrožnosti i ublažavanja (Poglavlje 10.).

2. STANJE POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA

Hrvatska ima dobar potencijal pretvaranja svog poljoprivredno-prehrambenog sektora u modernu djelatnost koja potiče gospodarski rast, stvara radna mjesta i osigurava prihod u ruralnim zajednicama. Uočeni gospodarski trendovi, detaljno su iskazani u dokumentu Stanje sektora i analiza javnih izdataka za poljoprivredu i ruralni razvoj, koji je rezultat opširne analize hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Svi dokumenti koji su proizašli iz analize sektora dostupni su na poveznici <https://poljoprivreda2020.hr>, a u nastavku se daje sažetak pregleda stanja i preporuka prikazanih u tim dokumentima.

Obilježja hrvatskog poljoprivrednog sektora

U 2020. primarni sektor (uključujući ribarstvo i šumarstvo) u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske činio je 3,3% i zapošljavao je 6,2% radne snage, što je više od prosječnog udjela na razini Europske unije (u 2020. prosječan doprinos primarnog sektora Europske unije u BDP-u iznosio je 1,7%, a zapošljavao je 4,5% radne snage). Nakon pristupa Europskoj uniji poteškoće u prilagodbi novim gospodarskim okolnostima doprinijele su lošijim rezultatima poljoprivrednog sektora u odnosu na ostatak gospodarstva. U razdoblju od 2008. do 2017. bruto poljoprivredna proizvodnja u prosjeku je padala za 3,7% svake godine, dok je bruto dodana vrijednost (u daljnjem tekstu: BDV) poljoprivrednog sektora u prosjeku padala za 4,3% svake godine. Od 2018. poljoprivredna djelatnost Republike Hrvatske bilježi oporavak te je za 2020. procijenjen rast vrijednosti poljoprivredne proizvodnje od 7% i rast BDV-a od 12,4%.

U proizvodnoj strukturi Republike Hrvatske prevladavaju kulture niske vrijednosti (na oko 60% obradivih površina proizvode se žitarice) što ograničava veću produktivnosti zemljišta. U razdoblju od 2008. do 2017. produktivnost zemljišta mjerena kao bruto poljoprivredna proizvodnja po korištenoj poljoprivrednoj površini na godišnjoj razini u prosjeku se smanjivala za 5,2%, a mjerena kao BDV po korištenoj poljoprivrednoj površini na godišnjoj razini u prosjeku se smanjivala za 6,2%. U promatranom razdoblju bilježi se i smanjenje produktivnosti rada. Produktivnost rada mjerena bruto poljoprivrednom proizvodnjom po godišnjoj jedinici rada u prosjeku se na godišnjoj razini smanjivala za 1,9%, dok mjerena BDV-om po godišnjoj jedinici rada u prosjeku se na godišnjoj razini smanjivala za 2,6%.

U razdoblju od 2017. do 2019. produktivnost zemljišta mjerena kao bruto poljoprivredna proizvodnja po korištenoj poljoprivrednoj površini na godišnjoj razini u prosjeku je rasla za 4,5%, a mjerena kao BDV po korištenoj poljoprivrednoj površini na godišnjoj razini u prosjeku rasla je za 6,5%. U promatranom razdoblju produktivnost rada mjerena bruto poljoprivrednom proizvodnjom po godišnjoj jedinici rada u prosjeku na godišnjoj razini raste za 3,1% dok mjerena BDV-om po godišnjoj jedinici rada u prosjeku se na godišnjoj razini smanjivala za 5,1%.

Prema dostupnim privremenim podacima produktivnost zemljišta mjerena kao bruto poljoprivredna proizvodnja po korištenoj poljoprivrednoj površini, u 2020. odnosu na 2019. je veća za 4,6%, a mjerena kao BDV po korištenoj poljoprivrednoj površini veća je za 7,1%. Produktivnost rada u 2020. mjerena bruto poljoprivrednom proizvodnjom po godišnjoj jedinici rada, prema privremenim podacima za 2020. ostvarila je rast od 4,7%, dok je mjerena BDV-om po godišnjoj jedinici rada ostvarila rast od 7,3%.

Većinu hrvatskih poljoprivrednika karakterizira niska produktivnost, loše vođenje poslovnih evidencija, slabo planiranje i vođenje poslovanja, nedovoljno osiguranje i slaba povezanost s vrijednosnim lancem te ih se, od strane komercijalnih kreditnih institucija, percipira kao visokorizična i slabo isplativa ulaganja čime im je pristup kapitalu za financiranje investicija ograničen. Nedostatak ulaganja u kapital, tehnologiju, istraživanje i razvoj dodatno koči produktivnost.

Ukupni izdaci za istraživanje i razvoj u Republici Hrvatskoj su niski. U razdoblju od 2008. do 2017. u prosjeku je izdvojeno 0,81% BDP-a (pri čemu na poslovni sektor otpada 0,41%), u usporedbi s 2% u Europskoj uniji te zaostaje za svojim glavnim regionalnim i globalnim konkurentima u području poljoprivrednog istraživanja i razvoja. U 2018. i 2019. bilježi se rast izdataka za istraživanje i razvoj u Republici Hrvatskoj, no i dalje zaostaje za prosjekom Europske unije. U 2019. izdvojeno je 1,11% BDP-a, što je polovica iznosa na razini Europske unije.

Republika Hrvatska je neto uvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Iako se nakon pristupanja Europskoj uniji bilježi kumulativan rast izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, u razmjeni svih kategorija glavnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda bilježi se trgovinski deficit. U 2020. deficit robne razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iznosio je 873,6 milijuna eura, a najveći deficit ostvaren je razmjenom mesa (269,6 milijuna eura), mliječnih proizvoda, jaja, meda i mesnih prerađevina (173 milijuna eura), hrane za životinje (163,5 milijuna eura), voća i orašastih plodova (162,9 milijuna eura), pića, alkohola i octa (96,1 milijun eura), proizvoda od žitarica, brašna, škroba, uključujući pekarske proizvode (93,2 milijuna eura), povrća (87,4 milijuna eura) te proizvoda od povrća i voća (63 milijuna eura). Promatrano prema tržištima razmjene, najveći trgovinski deficit ostvaruje se u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s državama Europske unije (u 2020. ostvaren je deficit u iznosu od 1,21 milijarda eura) dok se u razmjeni s državama članicama CEFTA-e i EFTA-e ostvaruje suficit (u 2020. ostvaren je suficit u iznosu od 305,8 milijuna eura). Prema indeksu konkurentnosti Republika Hrvatska spada u skupinu konkurentnih država u proizvodnji kukuruza, šećerne repe, suncokreta, soje, malina, višanja, lješnjaka, paprike i živih životinja, međutim niti jednom proizvodnjom ne svrstava se u skupinu vrlo konkurentnih država. Niska konkurentnost doprinosi osjetljivosti sektora na fluktuacije i na trend pada cijena što se izrazito nepovoljno odražava na male poljoprivrednike i proizvodnju usmjerava prema velikim poljoprivrednicima.

Hrvatski poljoprivrednici su uglavnom mali (70% poljoprivrednika obrađuje manje od 5 ha poljoprivrednog zemljišta) i karakterizira ih fragmentirana proizvodnja usmjerena na proizvode niske vrijednosti te pretežito sudjeluju u kratkim vrijednosnim lancima. Proizvodi neujednačene kvalitete i veći troškovi poslovanja dodatno slabe njihov pregovarački položaj te je za njegovo jačanje u odnosu na prerađivačku industriju, koja je vrlo koncentrirana (1,26% poduzeća stvara 62% ukupnih prihoda), nužno povećati razinu udruživanja poljoprivrednih proizvođača (u 2016. svega 0,23% evidentiranih proizvođača organizirano je u zadruge). Udruživanje poljoprivrednih proizvođača moglo bi potaknuti ulaganja u izgradnju kapaciteta za skladištenje i pakiranje proizvoda te razvoj distribucijskih kapaciteta za rashlađene proizvode.

Prema podacima FADN istraživanja^[5](FADN (engl. Farm Accountancy Data Network) je Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka u sklopu kojeg se provodi istraživanje u kojem se prikupljaju podaci s reprezentativnog uzorka tržišno orijentiranih poljoprivrednika. Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka je instrument Europske komisije za procjenu dohotka poljoprivrednih gospodarstava i utjecaja Zajedničke poljoprivredne politike na njegovo stvaranje.)

iz 2016. hrvatske poljoprivrednike karakterizira značajna tehnička neučinkovitost, sa srednjim rezultatom učinkovitosti od 0,30^[6](Rezultat učinkovitosti od 0,3 ukazuje da prosječan poljoprivrednik iz FADN uzorka može ostvariti istu proizvodnju koristeći 70 % manje ulaznih sredstava s obzirom na raspoloživu proizvodnu tehnologiju.)

· Svega 1,5% poljoprivrednika iz uzorka dobro koristi svoje proizvodne kapacitete s tehničkom učinkovitosti oko 0,80. U smislu obujma tehnologije hrvatski poljoprivrednici vrlo dobro posluju, sa srednjim rezultatom učinkovitosti od 0,82^[7](Rezultat učinkovitosti od 0,82 ukazuje da prosječan poljoprivrednik iz FADN uzorka može poslovati na optimalnoj razini prilagođavajući svoj opseg poslovanja za samo 18 %, čime koristi pune potencijale trenutno primijenjene tehnologije.)

· Više od 50% poljoprivrednika iz uzorka ima učinkovitost s obzirom na obujam veću od 0,90.

Najveću tehničku učinkovitost, od 0,46, ostvaruju poljoprivrednici koji primaju potpore iz Programa ruralnog razvoja usmjerene na investicije čime unapređuju tehnologiju poslovanja i poboljšavaju ekonomski rezultat. Starost nositelja, odnosno odgovorne osobe poljoprivrednika, kao i visoka ovisnost dohotka o izravnim plaćanjima, obrnuto su proporcionalni s rezultatom tehničke učinkovitosti. Veliki poljoprivrednici i vrlo mali s diverzificiranom proizvodnjom tehnički su učinkovitiji, a promatrano po sektorima poljoprivrednici specijalizirani za svinjogojstvo, peradarstvo, hortikulturu i vinarstvo ostvaruju veću tehničku učinkovitost, dok su poljoprivrednici specijalizirani za proizvodnju žitarica, ostalih ratarskih kultura te mješovitu proizvodnju neučinkoviti.

Rast tehničke učinkovitosti i učinkovitosti s obzirom na opseg poslovanja pozitivno su se odrazili na povećanje ukupnog faktora produktivnosti koji je u razdoblju od 2014. do 2016. rastao po stopi od 4,5% godišnje. Polovica poljoprivrednika iz FADN uzorka bilježila je rast ukupnog faktora produktivnosti, dok je 40% njih bilježila pad. Veće stope rasta bilježe poljoprivrednici specijalizirani za proizvodnju voća, maslina i ostalih trajnih nasada, hortikulturnih proizvoda, mlijeka, vina, svinja i peradi. Kod 57% poljoprivrednika iz FADN uzorka zabilježeno je tehničko nazadovanje te je za rast ukupne faktorske produktivnosti neophodno osigurati pozitivne tehničke promjene.

Poljoprivreda je usko vezana s ostalim djelatnostima gospodarstva u vidu potražnje za inputima, kapitalom i radnom snagom ili u vidu opskrbe drugih sektora inputima te rast poljoprivrednog sektora značajno utječe na ekonomsku aktivnost u proizvodnji prehrambenih proizvoda i pića, transportu, veleprodaji i maloprodaji, ugostiteljstvu (hoteli i restorani) te istraživanju i razvoju. Procjenjuje se da proizvodnja primarnih poljoprivrednih proizvoda u iznosu od 1 milijun kuna dovodi do rasta ukupnog gospodarskog rezultata od 1,65 milijuna kuna. Rast ukupne faktorske produktivnosti poljoprivrede ostvaruje veće učinke na cjelokupno gospodarstvo ukoliko poljoprivredno-prehrambeni sektor ima dobro razvijene, funkcionalne vrijednosne lance s čvrstim gospodarskim vezama unutar i izvan sektora.

Prehrambeno-prerađivačka industrija Republike Hrvatske pokazuje snažan potencijal za stvaranje dodane vrijednosti i novih radnih mjesta s pozitivnim učincima na cjelokupno gospodarstvo. Poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija zajedno čine 6% ukupnog BDP-a Republike Hrvatske.

Javna potpora poljoprivredi

U trenutnom programskom razdoblju financijska omotnica zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske usmjerena je na podršku ruralnom razvoju (58% omotnice usmjereno je na mjere ruralnog razvoja, 40% na izravna plaćanja i 2% na mjere zajedničkog tržišta). Na razini Europske unije 76% proračuna zajedničke poljoprivredne politike usmjereno je na izravna plaćanja. Kako bi umanjila razliku u potpori dohotku u odnosu na prosjek Europske unije, Republika

Hrvatska koristi dodatna plaćanja iz svog državnog proračuna i koristi mogućnost prebacivanja 15% sredstava iz proračuna za ruralni razvoj u izravna plaćanja.

Potpore poljoprivredi (izravna plaćanja i potpora ruralnom razvoju) doprinose rastu gospodarskih rezultata s multiplikativnim učinkom od 2,67 (na godišnjoj razini povećavaju gospodarski rezultat za 1,55%, dodanu vrijednost za 2,93% i zapošljavanje za 1,49%). Projekti ruralnog razvoja donose šire ekonomske učinke jačanjem strukturne veze između primarne poljoprivrede i drugih gospodarskih podsektora pa je procijenjeno da 1 milijun kuna potrošenih na ruralni razvoj daje gospodarski rezultat od 3,43 milijuna kuna, 2,81 milijuna kuna dodane vrijednosti i 9,39 novih radnih mjesta dok 1 milijun kuna potrošenih na izravna plaćanja daje gospodarski rezultat od 2,21 milijuna kuna, 2,18 milijuna kuna dodane vrijednosti i 5,90 novih radnih mjesta.

U 2019. izravna su plaćanja činila 37,8% neto dodane vrijednosti koju su ostvarili hrvatski poljoprivrednici, što je više od prosječnog udjela na razini Europske unije od 26,5%. U usporedbi s ostalim članicama Europske unije, u razdoblju od 2013. do 2016. izrazito visoki udio izravnih plaćanja u dohotku bilježe sektori: maslinarstva i mješovitih trajnih nasada (u ovim sektorima Republika Hrvatska je prva u rang u država članica Europske unije), mješovitog stočarstva (Republika Hrvatska je treća u rang u država članica Europske unije), mješovitog uzgoja usjeva i stoke, mljekarstva i vinarstva (u ovim sektorima Republika Hrvatska je četvrta u rang u država članica Europske unije), hortikulture i žitarica (u ovim sektorima Republika Hrvatska je sedma u rang u država članica Europske unije) te voćarstva (Republika Hrvatska je osma u rang u država članica Europske unije). Navedeni sektori u razdoblju od 2013. do 2016. stvaraju više od 50% neto dodane vrijednosti svih poljoprivrednika Republike Hrvatske i čine 76% hrvatske poljoprivredne populacije.

Izravna plaćanja u Republici Hrvatskoj uglavnom se sastoje od proizvodno nevezanih plaćanja. Proizvodno vezane potpore, koje su usmjerene na specifične podsektore, čine 15% nacionalne omotnice za izravna plaćanja, a uz dodatne proizvodno vezane državne potpore, financirane iz državnog proračuna, u ukupnim izravnim plaćanjima Republike Hrvatske čine 22%. Proizvodno nevezana plaćanja, kao i potpore ruralnom razvoju, pozitivno se odražavaju na rast produktivnosti. Procijenjeno je da u novim državama članicama Europske unije rast proizvodno nevezanih plaćanja može povećati produktivnost rada za 3 do 5% godišnje, dok u starim državama članicama može povećati produktivnost rada za 1,6%.

3. VIZIJA RAZVOJA

U suradnji s predstavnicima poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj određena je zajednička vizija prema kojoj će se »*proizvoditi veća količina visokokvalitetne hrane po konkurentnim cijenama, povećati otpornost poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene uz održivo upravljanje prirodnim resursima te doprinijeti poboljšanju kvalitete života i povećanju zaposlenosti u ruralnim područjima.*« Ovom se vizijom prepoznaje važnost veće poljoprivredne proizvodnje, uvažavajući potrebu održivog upravljanja prirodnim resursima u kontekstu ubrzanih klimatskih promjena. Ujedno se naglašava potreba za osmišljavanjem modela rasta za poljoprivredno-prehrambeni sektor koji doprinosi uravnoteženom teritorijalnom razvoju.

Za ostvarenje te vizije uspjeha, buduće politike i programi trebaju omogućiti repozicioniranje hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora na domaćem i međunarodnom tržištu. Buduća poljoprivredna politika mora omogućiti razvoj poljoprivrede u sektor koji će biti produktivniji, usklađeniji s tržištem, učinkovitiji u cijelom lancu hrane i konkurentniji. Javni izdaci za poljoprivredu trebaju se modificirati na način da velikim proizvođačima pomognu bolje iskoristiti prednosti ekonomije razmjera modernizacijom proizvodnih potencijala i poboljšanjem učinkovitosti, a malim i srednjim proizvođačima pomognu optimizirati proizvodnju putem diverzifikacije i inovacija.

Povećanje dodane vrijednosti sektora rezultirat će otvaranjem novih radnih mjesta u ruralnim područjima, povećanjem prihoda i diferencijacijom hrvatskih proizvoda. Poljoprivredno-prehrambeni sektor treba više proizvoda koji će biti prilagođeni specifičnim potrebama (npr. svježije proizvode), potrošačima (praktičnih proizvoda ili gastro delicija) i tržištu (kružno biogospodarstvo^[8](EU definira biogospodarstvo kao proizvodnju obnovljivih bioloških resursa i pretvaranje tih resursa i tokova otpada u proizvode s

dodanom vrijednošću, kao što su hrana, hrana za životinje, proizvodi biološkog podrijetla te bioenergija.)). Navedeni segmenti obuhvaćaju proizvode za koje potrošači smatraju da su više kvalitete te nerijetko ostvaruju više cijene, što će poljoprivredno-prehrambenom sektoru omogućiti odmak od proizvodnje niske vrijednosti. Povećanje učinkovitosti, diverzifikacija i diferencijacija proizvoda neizbježni su u procesu strukturne transformacije sektora.

Ubrzavanje strukturne transformacije hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora bit će od ključne važnosti za jačanje njegovog konkurentskog položaja. Visoki udjeli BDP-a i zaposlenosti u primarnom sektoru, niske razine produktivnosti, razlike u dohotku između ruralnih i urbanih područja te veća razina siromaštva u ruralnim područjima ukazuju na to da proces strukturne transformacije hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora još nije dovršen. Istovremeno se bilježe ekstremniji klimatski događaji koji ograničavaju uspješnost sektora i povećavaju rizik za proizvođače.

Nepotpuna strukturna transformacija ograničava konkurentski položaj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora i njegov potencijalni doprinos gospodarskom rastu, zaposlenosti i razinama prihoda u ruralnim područjima. S obzirom na prijetnje, ali i prilike, koje donose klimatske promjene, u ta nastojanja uključit će se mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu ovim promjenama.

Na kraju, ova Strategija u okvirima mjera poljoprivredne politike daje doprinos ciljevima smanjenja rodne nejednakosti u ruralnim područjima. Pri tome je vrijedno spomenuti da je Hrvatska po zastupljenosti žena na rukovodećim pozicijama u poljoprivredi u gornjoj polovici rang liste država članica te da ostvaruje znatno povoljnije pokazatelje od većine tzv. starih država članica.^[9](https://ec.europa.eu/info/news/females-field-more-women-managing-farms-across-europe-2021-mar-08_en)

4. PRILIKE

Postoje dobre prilike za razvoj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Na njegove cjelokupne rezultate utječu različiti socioekonomski, tržišni, okolišni, politički i tehnološki uvjeti. Iako mogu predstavljati izazov za ostvarenje vizije razvoja hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora, oni ujedno donose važne prilike za razvoj, koje se moraju iskoristiti (vidjeti i Dodatak II.).

i. **Rast i zaposlenost:** Hrvatski primarni i prehrambeno-prerađivački sektori bilježili su pad posljednjih godina, dok je ostatak EU-a općenito bilježio rast^[10](Bruto dodana vrijednost poljoprivrede u Hrvatskoj smanjivala se u prosjeku za 4,4 % svake godine između 2008. i 2017., dok se bruto poljoprivredna proizvodnja smanjila za 3,7 % u istom razdoblju. Istodobno, poljoprivredni sektor u ostatku Europe imao je općenito pozitivan rast u pogledu istih pokazatelja. Slično tome, dodana vrijednost koju je ostvarila hrvatska industrija hrane, pića i duhana imala je prosječan pad od 1,3 % svake godine od 2011. do 2016., dok se u istom razdoblju u prosjeku povećavala za 0,4 % godišnje u EU-28.)

. Produktivnost rada u Hrvatskoj iznosi manje od 20% razine koja se ostvaruje u državama EU-15, a razlika između produktivnosti zemljišta u Hrvatskoj i EU-15 povećala se na gotovo 50%. Ti podaci ukazuju na to da poljoprivredno-prehrambeni sektor može biti izvor gospodarskog rasta, ali Hrvatska tek treba iskoristiti razvojne prilike uklanjanjem razlika u produktivnosti. Poboljšanje povezanosti između poljoprivredne proizvodnje i prerade hrane predstavlja važnu priliku za Hrvatsku budući da prehrambeno-prerađivačka industrija ostvaruje snažne učinke na cijelo gospodarstvo u smislu dodane vrijednosti i otvaranja radnih mjesta^[11] (Proširena dodana vrijednost prerade hrane predstavlja 8,5 % ukupne proizvodnje u gospodarstvu, dok proširena dodana vrijednost poljoprivrede predstavlja 6,5 % (2014.). Pritom je multiplikativni učinak prerade hrane za zapošljavanje (2.61) razmjerno visok, dok je onaj primarne poljoprivrede nizak (1,43).)

ii. **Trgovina i potrošnja:** Iako su se vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda povećale, hrvatska poljoprivredno-prehrambena trgovinska bilanca je konstantno negativna. To ukazuje na nizak konkurentski položaj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora, ali i na priliku za rast repozicioniranjem sektora prema većoj dodanoj vrijednosti te diferencijacijom proizvoda i tržišta. Zahtjevi potrošača ne temelje se samo na cijeni i okusu, već i na drugim čimbenicima

dodane vrijednosti kao što su korist za zdravlje, praktičnost, održivost, podrijetlo proizvoda, sigurnost hrane, sljedivost, transparentno označavanje itd. Međuovisnost turizma i poljoprivrede ogleda se u proizvodnji za turističko tržište, što je prilika za plasman poljoprivrednih proizvoda u turizmu, uz ispunjavanje potrebnih uvjeta kvalitete i dovoljne količine potrebnih poljoprivrednih proizvoda za turističko tržište.

iii. **Klimatske promjene i održivost okoliša:** Očekuje se da će klimatske promjene sve više utjecati na rezultate poljoprivredno-prehrambenog sektora. Primjerice, predviđa se da će ekstremne vrućine postati uobičajena pojava tijekom ljetnih mjeseci te utjecati na oborinski režim, što će pak za posljedicu imati češće poplave i suše. Procjenjuje se da će takve promjene nepovoljno utjecati na prinose i uzrokovati degradaciju tla, utjecati na otpornost na štetnike i bolesti, gubitak poljoprivredne bioraznolikosti, opetovane šumske požare. Međutim, povećana promjenjivost i utjecaj klimatskih promjena mogu imati i pozitivne učinke. Primjerice, promjene u klimatskim uvjetima (toplije i suše vrijeme, smanjena količina oborina, osobito tijekom vegetacijske sezone) mogu dovesti do promjene u plodoredu u nekim poljoprivrednim područjima te stvoriti dodatna pogodna područja za voćnjake, vinograde i maslinike. Područja koja trenutačno nisu pogodna za poljoprivredu zbog loših klimatskih uvjeta mogu postati atraktivnija zahvaljujući povećanim temperaturama i sposobnosti da osiguraju dovoljnu količinu vode (navodnjavanjem) za povećane prinose, osobito ozimih usjeva, zbog blažih uvjeta tijekom zimskog perioda. Veća očuvanost tla i okoliša u odnosu na prosjek EU daje bazu za širenje ekološke poljoprivrede, posebice na zapuštenom poljoprivrednom zemljištu. Stoga, Republika Hrvatska ima značajnu priliku unaprijediti sadašnju poljoprivrednu produktivnost s pomoću klimatskih praksi, pristupa zelenim tehnologijama i velikih javno-privatnih partnerstava u skladu s politikom prilagodbe klimatskim promjenama.

iv. **Regionalni i teritorijalni razvoj:** Ruralna područja u kojima primarna poljoprivreda predstavlja velik dio izvora prihoda još uvijek obilježavaju visoke stope siromaštva^[12](Više nego četvrtini (27 %) ruralnog stanovništva Hrvatske prijeti rizik od siromaštva, u usporedbi sa 16 % onih koji žive u manjim gradovima i 12 % onih koji žive u većim gradovima.)

. Međutim, pokazalo se da ulaganja u osnovnu infrastrukturu i usluge u ruralnim područjima povećavaju povrat na potpore prihodu i kapitalna ulaganja. Štoviše, zahvaljujući vezama primarnog poljoprivrednog sektora s kupcima i dobavljačima iz drugih sektora, rast primarnog sektora pozitivno utječe na povezane sektore kao što su pakiranje, transport i logistika, turizam, energija iz obnovljivih izvora, zdravstvo i farmaceutika, kozmetika itd.^[13](U 2014., multiplikator outputa tipa I (1,647) ukazuje da proizvodnja 1 milijuna USD primarnog poljoprivrednog outputa generira dodatni ekonomski poticaj od 0,647 milijuna USD u drugim sektorima. Multiplikativni učinak prerade hrane još je i viši (1,785) u Hrvatskoj. Međutim, multiplikator prerade hrane smanjivao se od 2000. (s 1,983 na 1,785).)

. Jačanje unutarsektorskih i međusektorskih veza pomoći će stoga u poticanju šireg rasta, povećati prihode te stvoriti nova radna mjesta u ruralnim područjima.

v. **Upravljanje na temelju rezultata:** Usprkos visokoj razini javnih izdataka za poljoprivredu u Hrvatskoj, njihov je učinak na razvoj neujednačen. U cilju poboljšanja učinkovitosti raspodjele javnih izdataka za poljoprivredu, buduće programe potpore morat će se preoblikovati na način da jačaju (i) *usmjerenost* na najhitnije izazove za razvoj sektora; (ii) *usklađenost* predloženih intervencija i (iii) *operativnu učinkovitost* sustava za upravljanje programom. U tom smislu važan je koncept strateškog planiranja koji se temelji na dokazima, kakav je primijenjen u izradi ovoga akta strateškog planiranja, što je u skladu s novim smjerom strateškog planiranja zajedničke poljoprivredne politike na razini Europske unije.

vi. **Tehnologija i inovacije:** Tehnološki razvoj u genetici, nanotehnologiji, daljinskim istraživanjima, sljedivosti (blockchain), analizi (velikih) podataka, internetu stvari, umjetnoj inteligenciji, robotici, e-trgovini, itd., donosi prilike za rast proizvodnje, snižavanje troškova, smanjenje rizika, povećanje dodane vrijednosti te razvoj novih tržišta za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor. Digitalne tehnologije značajno smanjuju troškove dijeljenja informacija, provedbe transakcija u poljoprivredno-prehrambenim lancima te sustavima znanja i inovacija. Značajnu ulogu u tome imat će stručna podrška poljoprivrednicima putem sustava za savjetovanje poljoprivrednika.

5. RAZVOJNE POTREBE I STRATEŠKI CILJEVI STRATEGIJE

Strategija se temelji na četiri strateška cilja, od kojih je svaki dalje razrađen u dva ili više općih ciljeva. Strateški ciljevi odražavaju prioritete politike utvrđene radi ostvarenja vizije razvoja poljoprivrede i ruralnog prostora u Hrvatskoj.

Da bi se ostvarili strateški ciljevi iz Strategije potrebno je odgovoriti na 15 razvojnih potreba hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Razvojne potrebe utvrđene su na temelju (i) analize glavnih izazova i prilika za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor i (ii) prioriteta koje su dionici iskazali tijekom javnih konzultacija i radionica.

Razvojna potreba 1.: Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje

Opis	Potrebno je povećati vrijednost koju stvara poljoprivredna proizvodnja usmjeravanjem javnih izdataka i ulaganja na razvoj i usvajanje poboljšanih tehnologija i proizvodnih praksi, uz povećanje dodane vrijednosti proizvoda.
Obrazloženje	Niska poljoprivredna produktivnost u Hrvatskoj uvjetovana je između ostaloga niskim kapitalnim ulaganjima i izdacima za istraživanja i razvoj, uz dodatnu otegotnu okolnost problema konsolidacije zemljišta i upravljanja njime. Isto tako, na nisku poljoprivrednu produktivnost utječe ograničeni obuhvat sustava navodnjavanja, nedostatna primjena najboljih proizvodnih praksi i poboljšanih tehnologija te ograničen pristup relevantnim podacima za odlučivanje na razini poljoprivrednog gospodarstva. Za povećanje poljoprivredne produktivnosti potreban je integrirani pristup koji uzima u obzir učinkovitiju uporabu sredstava proizvodnje i tržišno usmjerenu proizvodnju. Bit će potrebno usmjeriti poljoprivredu prema raznolikijoj strukturi proizvodnje s naglaskom na proizvode s dodanom vrijednosti, uključujući onih iz ekološke proizvodnje. Postoje značajne prilike za rast i razvoj poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s prepoznatljivim posebnim karakteristikama koje pripadaju višem cjenovnom razredu, a uključuju segmente svježih ¹ , praktičnih proizvoda ² i gastro delicija ³ , kojima se ostvaruju više cijene proizvoda, što omogućuje poljoprivrednicima ostvarivanje viših prihoda.

¹ Segment svježih proizvoda se odnosi na proizvode koji se mogu prodavati sirovi (npr. šparoge, bobičasto voće) ili pripremljeni (npr. svježa tjestenina koja se prodaje u supermarketima).

² Segment praktičnih proizvoda se odnosi na potrošače koji ili nemaju dovoljno vremena ili znanja za pripremu hrane.

³ Segment gastro delicija se odnosi na potrošače koji često konzumiraju hranu kao dio »iskustva«. Ovaj segment je dosta profitabilan i uključuje ekološki proizvedene proizvode i proizvode čiji naziv je registriran kao zaštićena oznaka izvornosti, zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla, zajamčeno tradicionalni specijalitet i proizvodi iz nacionalnog sustava kvalitete poljoprivredno-prehrambenih proizvoda »Dokazana kvaliteta«.

Razvojna potreba 2.: Povećati pravičnost dodjele potpore dohotku

Opis	Potrebno je u većoj mjeri usmjeriti poljoprivrednu potporu prema malim i srednjim proizvođačima te siromašnijim poljoprivrednim područjima, između ostalog, kroz prilagođene kriterije prihvatljivosti.
Obrazloženje	Do danas nisu u dostatnoj mjeri ostvareni učinci dohodovnih transfera u vidu planiranog stabiliziranja prihoda i ublažavanja rizika za manje proizvođače. Prema podacima iz 2020. 29% izravnih plaćanja usmjereno je na 1% najvećih korisnika izravnih plaćanja u Hrvatskoj. Bolje usmjeravanje potpore dohotku prema manjim proizvođačima vjerojatno bi donijelo pozitivne učinke u smislu veće konkurentnosti i diverzifikacije proizvodnje. Mali proizvođači su tehnički najučinkovitiji i imaju diferenciranije sustave u usporedbi s većim industrijskim sustavima. Nadalje, jače usmjeravanje potpora prema malim proizvođačima povećat će njihovu financijsku likvidnost i smanjiti poslovni rizik, što će im olakšati pristup financijskim sredstvima.

Razvojna potreba 3.: Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača

Opis	Potrebno je ostvariti jaču horizontalnu koordinaciju između proizvođača povećanjem razine organiziranosti u proizvođačke organizacije i druge oblike udruživanja, uz istodobno unaprjeđenje suradnje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača s partnerima u proizvodnji, preradi i distribuciji, s naglaskom na razvoju kvalitetnih proizvoda i suvremenog (digitalnog) marketinga.
Obrazloženje	Lanci vrijednosti koji dobro funkcioniraju preduvjet su za razvoj uspješnog poljoprivredno-prehrambenog sektora. U tom kontekstu, komercijalno orijentirane proizvođačke organizacije s jasno definiranim poslovnim modelima imaju bitnu ulogu u povezivanju malih proizvođača s kupcima. Međutim, i dalje postoji slaba horizontalna povezanost (između proizvođača) i vertikalna integracija (između proizvođača i kupaca poljoprivredno-prehrambenih proizvoda) u hrvatskom poljoprivredno-prehrambenom sektoru, što slabi pregovarački položaj mnogih proizvođača, povećava troškove transakcija i narušava njihov konkurentski položaj.

Razvojna potreba 4.: Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Opis	Potrebno je unaprijediti upravljanje poslovanja, uključujući financijsku pismenost te marketinške prakse, kao i korištenje (digitalnih) alata u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i ruralnim područjima. Smanjenje poreznog i administrativnog opterećenja privuklo bi više poduzetnika, posebno mladih.
Obrazloženje	Mali proizvođači i MSP-ovi, a posebice žene, često imaju skromna znanja o upravljanju i planiranju u poslovanju, što im otežava uključivanje u moderne poljoprivredno-prehrambene lance vrijednosti i korištenje usluga financijskih institucija. Složeni regulatorni i administrativni postupci te para-fiskalni (neporezni) nameti smanjuju konkurentnost sektora i stvaraju poslovno okruženje koje nameće visoke transakcijske troškove, osobito za MSP-ove.

Razvojna potreba 5.: Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta

Opis	Potrebno je olakšati pristup informacijama o proizvodnji, tržištu i okolišu/klimi, kao i prilagođenim uslugama financijske, logističke i tehničke podrške koje su potrebne za sudjelovanje u strateškim segmentima tržišta.
Obrazloženje	Dostupnost informacija (npr. o količini proizvoda te njihovoj kvaliteti ili lokaciji, uvjetima nabave, zahtjevima kupaca, vremenskoj prognozi, itd.) i postojanje pratećih usluga često pomaže u postizanju veće dodane vrijednosti u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Napredne logističke funkcije (npr. ugovaranje, planiranje proizvodnje, sortiranje i klasiranje, pakiranje, rashladne komore, vođenje skladišta, primarna prerada, označavanje, prodaja i praćenje statusa narudžbe, prijevoz, naplata) mogu značajno ojačati konkurentski položaj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Trenutno samo 30 do 40% hrvatskih poduzeća koristi vanjske logističke usluge (u usporedbi s prosjekom od 70% za EU) i Hrvatska ima loše rezultate u pogledu niza pokazatelja povezanih s logistikom. Osobito je značajno otežan pristup tržištu za svježe proizvode malih proizvođača zbog nedostatnog broja pružatelja logističkih usluga koji mogu osigurati prijevoz i druge vezane usluge.

Razvojna potreba 6.: Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete

Opis	Potrebno je proširiti usvajanje standarda koje promiču javni i privatni sustavi kvalitete i certificiranja, uključujući sustave sigurnosti hrane, kvalitete, veterinarskih i fitosanitarnih standarda, zdravlja i dobrobiti životinja, zaštite okoliša, sljedivosti, podrijetla i označavanja proizvoda.
Obrazloženje	Postojano uvođenje strožih zahtjeva EU-a koji se odnose na sigurnost i kvalitetu hrane, okoliš, zdravlje i dobrobit životinja, sljedivost te informiranje potrošača predstavlja poteškoću za proizvođače u smislu troškova i moguće smanjene konkurentnosti. Istodobno, trgovci na malo sve više nameću vlastite zahtjeve, koji su stroži od zahtjeva propisanih EU ili nacionalnim zakonodavstvom. Ulazak u tržišni segment gastro delicija često je uvjetovan dodatnim zahtjevima. U narednim se godinama očekuje da će porast alternativnih sustava proizvodnje i dobrovoljnih standarda kvalitete za ekološke i druge certificirane proizvode biti veći nego što je slučaj s konvencionalnim proizvodima. Proizvodnja specijaliteta može biti konkurentska prednost za manje poljoprivredno-prehrambene proizvođače i prerađivače. Međutim, troškovi usklađivanja povezani s dobrovoljnim standardima kvalitete mogu biti ograničavajući čimbenik ako ne postoji poticajna politika, snažne proizvođačke organizacije i prilagođena podrška u prijelaznom razdoblju.

Razvojna potreba 7.: Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu

Opis	Potrebno je unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu kroz programe obrazovanja i obuke koje nude državne ustanove, proizvođačke organizacije, znanstvene ustanove i savjetodavne službe, kako bi se podigla razina usvajanja vještina, znanja i primjena tehnologija u skladu s potrebama proizvodnih i marketinških sustava.
Obrazloženje	Poljoprivredno-prehrambeni sektor obilježen je različitim ograničenjima u pogledu radne snage, uključujući nisku razinu produktivnosti rada, iseljavanje mladih iz ruralnih područja i njihov odlazak u druge gospodarske djelatnosti te neusklađenost između postojećih i potrebnih vještina. Ruralna tržišta rada karakterizira manji broj visokokvalificiranih radnika u odnosu na srednje kvalificirane i nekvalificirane radnike. Integracija većeg broja mladih u poljoprivredno-prehrambene lance vrijednosti može povoljno utjecati na povećanje produktivnosti rada i razinu konkurentnosti jer su mladi spremniji na usvajanje znanja i primjenu tehnologija koje zahtijevaju kapitalno intenzivniji proizvodni sustavi. Važnu ulogu u tome imat će kontinuirana i sustavna stručna podrška poljoprivrednicima.

Razvojna potreba 8.: Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi

Opis	Potrebno je potaknuti i razviti nove modele prijenosa i usvajanja znanja, praksi, tehnologija i inovacija u poljoprivredi. Njima se, između ostalog, mogu obuhvatiti pitanja povećanja učinkovitosti korištenja inputa, poljoprivrednih praksi prilagođenih klimatskim promjenama te usmjerenih na smanjenje emisija stakleničkih plinova i drugih plinova porijeklom iz poljoprivrede, učinkovite uporabe obnovljivih izvora energije, održivog korištenja voda, bioraznolikosti te poboljšanog gospodarenja otpadom biljnog i životinjskog podrijetla iz poljoprivrede i kontrole onečišćenja.
Obrazloženje	Usprkos kvalitetnim kopnenim i vodnim resursima te resursima bioraznolikosti, Hrvatska je ispod prosjeka EU-a po produktivnosti prirodnih resursa, tj. po učinkovitosti kojom ih koriste poljoprivredna gospodarstva ¹ . Hrvatski poljoprivredni sektor suočava se s nekoliko ključnih ograničenja u pogledu upravljanja prirodnim resursima. Oni uključuju propadanje infrastrukture za opskrbu vodom i ograničen pristup vodi za navodnjavanje, probleme onečišćenja vode, visoki udio (gotovo četvrtinu) poljoprivrednog zemljišta s umjerenim do visokim rizikom od erozije tla uzrokovane vodom ² , slabije održive proizvodne prakse (uključujući ovisnost o fosilnim gorivima) te nepovoljne vrijednosti pokazatelja zdravlja tla, kao što su gubitak organske tvari, povećana kiselost, gubitak dušika te relativno nizak sadržaj ugljika. Može se očekivati da će regulatorni okvir koji se odnosi na poljoprivredni sektor postajati sve stroži, bilo da se radi o upravljanju vodom, gospodarenju otpadom biljnog i životinjskog podrijetla iz poljoprivrede ili obnovljivoj energiji, ili pak o dopuštenim praksama poljoprivredne proizvodnje.

¹ Europska komisija, *Pregled aktivnosti u području okoliša u EU-u 2019. Izvješće za Hrvatsku*, Radni dokument službi Komisije, Brisel, travanj 2019.

https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hr_en.pdf

² Husnjak, S., Šimunić, I., i Tursić, I. »Rizik od erozije tla u Hrvatskoj«, *Cereal Research Communications*, 36(2008): 939-942.

https://bib.irb.hr/datoteka/348414.Husnjak_CRC_2008.pdf

Razvojna potreba 9.: Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta

Opis	Potrebno je postići veću usklađenost između sustava poljoprivredne proizvodnje i poljoprivredno-okolišnih uvjeta kroz bolje planiranje korištenja zemljišta te provođenje mjera za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama. Postizanje ove usklađenosti uvjetovano je dostupnošću informacija, odnosno klasifikacijom pojedinih poljoprivrednih područja. U tu svrhu nužno je razviti unaprijedene alate za prikupljanje podataka, integrirane platforme za upravljanje podacima, sustave za prijenos znanja i informacija usmjerene na korisnike te potaknuti proizvođače i ostale dionike sektora da se koriste unaprijeđenom bazom informacija i znanja. Navedeni alati moraju pružiti podatke na regionalnoj razini, kako bi se mogle odrediti i jasnije definirati pogodnosti rasta i razvoja kultiviranog bilja te kroz sustave za prijenos znanja i informacija prenijeti ili ustupiti korisnicima radi boljeg upravljanja resursima.
Obrazloženje	Hrvatsku obilježavaju raznoliki poljoprivredno-okolišni uvjeti koji pogoduju raznolikosti sektora. Međutim, oni su u značajnoj mjeri ranjivi na klimatske promjene, koje uključuju smanjene oborine u svim godišnjim dobima osim zime, sve više prosječne temperature zraka te vjerojatnost nepovoljnih klimatskih pojava, osobito povećanu učestalost i intenzitet suhih razdoblja i suša te velike poplave ¹ . Za poljoprivredno-prehrambeni sektor negativni učinci klimatskih promjena mogu uključivati gubitak bioraznolikosti, niže prinose, degradaciju tla i veću pojavu štetnika i bolesti. Smanjeno površinsko otjecanje može utjecati na razine podzemnih voda, a time i na opskrbu pitkom vodom te na dostupnost vode za navodnjavanje na vrhuncu sezone. Međutim, povećana promjenjivost i utjecaj klimatskih promjena mogu stvoriti i nove prilike za diverzifikaciju. Područja koja trenutačno nisu pogodna za poljoprivredu zbog loših klimatskih uvjeta mogu postati atraktivnija zahvaljujući porastu temperatura i sposobnosti da osiguraju dovoljnu količinu vode (navodnjavanjem) za povećane prinose, osobito ozimih usjeva, zbog blažih zimskih klimatskih uvjeta. Dostupnost potrebnih poljoprivredno-okolišno-klimatskih podataka i sposobnost proizvođača i države da donose odluke u promjenjivim uvjetima odredit će koliko će se poljoprivredni sektor uspješno prilagoditi klimatskim promjenama.

¹ Svjetska banka, *Procjena agroekoloških i klimatskih uvjeta*, Prateći dokument u projektu STARS isporučen u svibnju 2019.

Razvojna potreba 10.: Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima

Opis	Potrebno je povećati sudjelovanje proizvođača u instrumentima za upravljanje financijama i rizikom. To se može postići boljim usmjeravanjem javnih potpora u mjere upravljanja rizikom, iskorištavanjem programa bespovratnih sredstava te omogućavanjem boljih procjena rizika kroz razvoj integriranih platformi za upravljanje podacima u svrhu donošenja odluka o proizvodnji i tržištu.
Obrazloženje	Procjenjuje se da manje od 8% proizvođača upisanih u Upisnik poljoprivrednika osigurava svoju proizvodnju. Osiguranje koriste uglavnom srednji i veliki proizvođači. Pristup kreditima je ograničen za manje poljoprivredno-prehrambene proizvođače i MSP-ove jer ih poslovne banke doživljavaju kao subjekte većeg kreditnog rizika i malog povrata. Bolje korištenje i učinkovitost instrumenata za upravljanje rizicima predstavljaju važnu polugu za ublažavanje utjecaja klimatskih promjena i drugih rizika s kojima se suočavaju proizvođači.

Razvojna potreba 11.: Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem

Opis	Potrebno je primijeniti učinkovite i transparentne sustave upravljanja poljoprivrednim zemljištem kako bi se skratilo vrijeme stavljanja poljoprivrednog zemljišta u funkciju poljoprivredne proizvodnje. Time bi se stvorilo tržišno okruženje koje potiče učinkovitu raspodjelu poljoprivrednog zemljišta u svrhu njegove najproduktivnije uporabe. U dijelu raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države potrebno je uspostaviti bolji monitoring (praćenje stanja) poljoprivrednog zemljišta i uspostaviti karte pogodnosti tala po pojedinim kulturama.
Obrazloženje	Tržišta poljoprivrednim zemljištem imaju važnu ulogu u učinkovitom i održivom upravljanju zemljištem i razvoju poljoprivrede. Međutim, iako je Hrvatska razmjerno bogata poljoprivrednim zemljištem, ono se općenito nedovoljno koristi. Razni čimbenici doprinose slabijem funkcioniranju tržišta poljoprivrednim zemljištem u Hrvatskoj, a uključuju institucionalnu rascjepkanost, složenost odnosa među dionicima, nedostatak podataka u postupcima izrade prostornih planova i ograničenja povezana s vlasništvom. Značajan udio poljoprivrednog zemljišta i dalje je u državnom vlasništvu, a dodjela državnog poljoprivrednog zemljišta obilježena je dugotrajnim administrativnim procedurama (uglavnom zbog nepodudaranja podataka u katastru i u zemljišnim knjigama). Uspostavom monitoringa (praćenja stanja) poljoprivrednog zemljišta i formiranjem karte pogodnosti tala po pojedinim kulturama na širem području Republike Hrvatske, stvorit će se osnova za određivanje područja koja će biti optimalna za pojedine poljoprivredne kulture. Stavljanjem naglaska na proizvodnju u postupcima dodjele državnog poljoprivrednog zemljišta te kasnijom kontrolom poslovnih pokazatelja iz gospodarskih programa u kojima se prikazuje čime se korisnici planiraju baviti na dodijeljenom zemljištu, posljedično će se povećati učinkovitost korištenja državnog poljoprivrednog zemljišta.

Razvojna potreba 12.: Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima

Opis	Uzimajući u obzir relevantne odredbe propisa o strateškom planiranju i upravljanju razvojem Republike Hrvatske, potrebno je uskladiti ulaganja u teritorijalni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini, koja se potiču putem različitih sektorskih programa, uključujući ulaganja u poboljšanje kvalitete osnovnih javnih usluga u ruralnim područjima (npr. gospodarenje biljnim i životinjskim otpadom porijeklom iz poljoprivrede, obrazovanje) te njihovo usklađivanje, gdje je to primjereno, s potrebama biogospodarstva.
Obrazloženje	Proces strukturne transformacije poljoprivrednog sektora mogao bi se dodatno ubrzati iskorištavanjem gospodarskih veza proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda s djelatnostima koje se temelje na proizvodnji proizvoda iz biomase (npr. proizvodnja hrane i hrane za životinje, energije, ambalaže, farmaceutskih i kozmetičkih proizvoda, izolacijskog materijala u građevinarstvu, biogoriva itd.) i sektorom usluga (npr. turizam, pružatelji digitalnih usluga u poljoprivredi). Međutim, razvoj modernih poljoprivredno-prehrambenih lanaca vrijednosti i njihova integracija u sektore u širem ruralnom gospodarstvu ovise o razvoju politika i koordinaciji između institucija u ruralnim područjima, odnosno o načinu na koji državne institucije koordiniraju svoje intervencije i surađuju s privatnim sektorom, civilnim društvom i pojedincima u skladu s dokumentima prostornog planiranja. Nedostatna koordinacija među dionicima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnim razinama povećava rizik od dupliciranja teritorijalnih ulaganja i nedostatka kritične mase za ostvarivanje učinka.

Razvojna potreba 13.: Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima

Opis	Potrebno je nadograditi fizičku infrastrukturu u ruralnim područjima, između ostaloga za pružanje usluga digitalne tehnologije nove generacije, navodnjavanja, sustave proizvodnje obnovljive energije i povećanje energetske učinkovitosti.
Obrazloženje	Hrvatska ima modernu, dobro razvijenu cestovnu infrastrukturu, ali postoji potreba daljnjeg razvoja infrastrukture vodoopskrbe i pristupa vodi za navodnjavanje, proširenja pokrivenosti širokopojasnom mrežom, povećanja energetske učinkovitosti te sustava za proizvodnju energije koji koriste obnovljive izvore energije. Povećana ulaganja u infrastrukturu u ruralnim područjima mogu doprinijeti smanjenju razlika u teritorijalnom razvoju.

Razvojna potreba 14.: Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije

Opis	Potrebno je potaknuti uspostavu čvršćih veza između znanstvenih i istraživačkih institucija i poljoprivredno-prehrambenog sektora te usmjeravanje većih privatnih ulaganja u osnovna i primijenjena istraživanja.
Obrazloženje	Iako je sektor prerade hrane tehnološki razmjerno jak, cjelokupno stanje u pogledu inovacija značajno zaostaje za ostalim državama EU-a. Hrvatska značajno zaostaje u poljoprivrednim istraživanjima i razvoju, s ulaganjima na razini jedne trećine prosječnih ulaganja po glavi stanovnika u EU-u. Procjenjuje se da bi se povećanjem ulaganja u istraživanja i razvoj u iznosu polovice razlike u odnosu na prosjek ulaganja u EU produktivnost poljoprivredne radne snage u Hrvatskoj povećala za 11,9%. Za istraživanja, razvoj i inovacije u okviru tvrtki, sveučilišta i instituta postoji potpora u vidu poreznih olakšica ili drugih mjera. U implementaciji rezultata primijenjenih istraživanja potrebna je neutralna i neovisna savjetodavna služba s ključnom ulogom prijenosa znanja te informacija o potrebama istraživanja.

Razvojna potreba 15.: Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija

Opis	Potrebno je poboljšati koordinaciju, suradnju i partnerstva među dionicima poljoprivredno-prehrambenog lanca i institucijama koje stvaraju i prenose znanje. U tu svrhu nužno je povećati potporu istraživanjima i razvoju inovacija te potaknuti njihovo širenje i usvajanje. Također, potrebno je ulagati u vještine i znanje poljoprivrednih savjetnika.
Obrazloženje	Hrvatska ima mnoge od sastavnica za izgradnju snažnog sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS): mnogo privatnih dionika, velike istraživačke kapacitete na sveučilištima i na znanstvenim institutima te potporne institucije s dobrim tehničkim kapacitetima (npr. veterinarska i fitosanitarna služba, institucije u području meteorologije, savjetodavnu službu, institucije nadležne za upravljanje prirodnim resursima, institucije nadležne za sigurnost hrane). Međutim, zbog rascjepkanosti i loše povezanosti ovih dionika, ne postoji sustavna i učinkovita razmjena i primjena rezultata istraživanja, znanja, informacija i inovacija za razvoj poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnih područja. Dobro organiziran sustav za prijenos znanja i inovacija ovisi o dobro osposobljenim savjetnicima, kao i aktivnom sudjelovanju poljoprivrednika na svim razinama AKIS-a. Vještine i znanja savjetnika u poljoprivredi moraju se neprestano unaprjeđivati kako bi mogli odgovoriti na zahtjeve proizvođača i isporučiti tehnologije i inovacije koje će preobraziti sektor. Za daljnji razvoj i učinkovitost nužno je odgovoriti na sve veću potrebu za specijaliziranim i prilagođenim uslugama te korištenje digitalnih alata jer se na taj način može ojačati funkcionalnost i koordinacija AKIS-a te distribucija i prijenos znanja proizvođačima.

Provedbom aktivnosti kojima će se odgovoriti na navedene razvojne potrebe ostvarit će se sljedeći strateški ciljevi i prioriteti Strategije:

STRATEŠKI CILJ I.: *Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora*

- Prioritet 1.1.: Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava
- Prioritet 1.2.: Osiguravanje većih i stabilnijih prihoda za male proizvođače
- Prioritet 1.3.: Diverzifikacija tržišta za hrvatske poljoprivredno-prehrambene proizvode
- Prioritet 1.4: Integracija MSP-ova i mladih poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne lance vrijednosti
- Prioritet 1.5.: Olakšavanje pristupa strateškim segmentima tržišta.

STRATEŠKI CILJ II.: *Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene*

- Prioritet 2.1.: Unaprjeđenje održivog gospodarenja tlom, vodama i bioraznolikošću
- Prioritet 2.2.: Smanjenje ranjivosti na klimatske promjene i poticanje proizvodnje s niskim emisijama
- Prioritet 2.3.: Olakšavanje pristupa poljoprivrednom zemljištu.

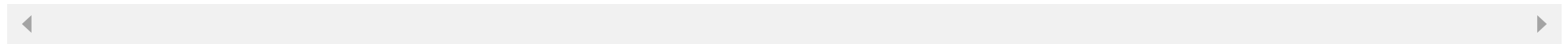
STRATEŠKI CILJ III.: *Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima*

- Prioritet 3.1.: Smanjenje siromaštva u ruralnim područjima
- Prioritet 3.2.: Otvaranje radnih mjesta u ruralnim područjima
- Prioritet 3.3.: Ubrzavanje prijelaza na zeleno ruralno gospodarstvo

STRATEŠKI CILJ IV.: *Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru*

- Prioritet 4.1.: Povećanje javnih i privatnih ulaganja u istraživanja i razvoj
- Prioritet 4.2.: Unaprjeđenje prijenosa tehnologije.

RAZVOJNE POTREBE		STRATEŠKI CILJEVI		PRIORITETI
1. Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje 2. Povećati pravičnost dodjele potpore dohotku 3. Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača 4. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 5. Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta 6. Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete 7. Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu	→	I. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora	→	1.1. Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava 1.2. Osiguravanje većih i stabilnijih prihoda za male proizvođače 1.3. Diverzifikacija tržišta za hrvatske poljoprivredno-prehrambene proizvode 1.4. Integracija MSP-ova i mladih poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne lance vrijednosti 1.5. Olakšavanje pristupa strateškim segmentima tržišta
8. Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi 9. Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta 10. Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima 11. Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem	→	II. Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene	→	2.1. Unaprjeđenje održivog gospodarenja tlom, vodama i bioraznolikošću 2.2. Smanjenje ranjivosti na klimatske promjene i poticanje proizvodnje s niskim emisijama 2.3. Olakšavanje pristupa poljoprivrednom zemljištu
12. Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima 13. Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima	→	III. Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima	→	3.1. Smanjenje siromaštva u ruralnim područjima 3.2. Otvaranje radnih mjesta u ruralnim područjima 3.3. Ubrzavanje prijelaza na zeleno ruralno gospodarstvo
14. Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije 15. Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija	→	IV. Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	→	4.1. Povećanje javnih i privatnih ulaganja u istraživanja i razvoj 4.2. Unaprjeđenje prijenosa tehnologije

U Dodatku I. daje se za svaki strateški cilj pregled veza s pojedinim provedbenim mehanizmima, koji se detaljnije obrađuju u idućem poglavlju, i razvojnih potreba.

Strateškom cilju povećanja produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora izravno ili neizravno doprinose svi predloženi provedbeni mehanizmi i odgovarajuća područja intervencije, a osobito ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije, poticanje partnerstava, jačanje kapaciteta u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane, razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara, promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma, uvođenje programa za razvoj vještina, jačanje veza sa znanstvenim institucijama te digitalizacija protoka informacija.

Strateškom cilju jačanja održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene osobito doprinose provedbeni mehanizmi potpore praksama prihvatljivima za okoliš, klimu i dobrobit životinja, poboljšani pristup okolišnim i agro-klimatskim podacima, poticanje ekološke poljoprivrede, navodnjavanje te unaprjeđenje upravljanja poljoprivrednim zemljištem. Za ostvarenje ovoga strateškog cilja važna su i ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije, jačanje veza sa znanstvenim institucijama i digitalizacija.

Strateškom cilju obnove ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima osobito doprinose ulaganja u razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara, ulaganja u ruralnu infrastrukturu, provedba nacionalne strategije biogospodarstva, promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma, programi za razvoj vještima te jačanje veza sa znanstvenim institucijama.

Strateškom cilju poticanja inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru osobito doprinose poboljšanje pristupa okolišnim i agroklimatskim podacima i razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava, poticanje partnerstava u poljoprivredi, jačanje veza sa znanstvenim institucijama te digitalizacija.

6. PLAN PROVEDBE

Da bi se ispunile ranije prikazane potrebe poljoprivredno-prehrambenog sektora, predlažu se provedbeni mehanizmi, grupirani u šest područja intervencije.

PODRUČJE INTERVENCIJE A: *Usmjeravanje javnih sredstava u poljoprivredno-prehrambenom sektoru*

PODRUČJE INTERVENCIJE B: *Održivo upravljanje prirodnim resursima te veća prilagodba klimatskim promjenama i zahtjevima ublažavanja klimatskih promjena*

PODRUČJE INTERVENCIJE C: *Razvoj domaćih tržišta za poljoprivredno-prehrambene proizvode*

PODRUČJE INTERVENCIJE D: *Poticanje poduzetnika na osnivanje i razvoj poslovanja u poljoprivredi*

PODRUČJE INTERVENCIJE E: *Nove prilike za rast*

PODRUČJE INTERVENCIJE F: *Objedinjavanje poljoprivrednog znanja i inovacija.*

U ovom Poglavlju uz opis provedbenih mehanizama za svako područje intervencije daje se i njihova povezanost s razvojnim potrebama koje su obrađene u Poglavlju 5. U ovom Poglavlju se također navode specifične mjere i mogući izvori financiranja u okviru pojedine intervencije.

Uz Ministarstvo poljoprivrede (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), kao nadležno tijelo, i Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, kao provedbeno tijelo za većinu mjera predviđenih ovom Strategijom, u provedbu će biti uključena i druga tijela na državnoj i razini EU kroz razvoj pratećih politika, programe (su)financiranja i tehničku podršku.

Provedbeni mehanizmi predviđeni predloženim planom provedbe realizirat će se putem ciljanih mjera za odabrane podsektore. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilišta u Osijeku proveli su u okviru projekta Svjetske banke dubinske analize i ankete među dionicima u sektoru radi utvrđivanja prednosti, ograničenja, potencijala i rizika koji obilježavaju odabrane poljoprivredne podsektore u Hrvatskoj. U Dodatku III se daje prijedlog ciljanih mjera predloženih za svaki od tih podsektora.

PODRUČJE INTERVENCIJE A. USMJERAVANJE JAVNIH SREDSTAVA U POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOM SEKTORU

PROVEDBENI MEHANIZMI
A.1. Ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije
A.2. Preraspodjela potpore dohotku

Provedbeni mehanizam A.1. Ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije

Opis	Intervencija se posebno odnosi na podršku kapitalnim ulaganjima na poljoprivrednim gospodarstvima. Prioriteti i kriteriji ulaganja detaljnije će se propisati strateškim planom za provedbu zajedničke poljoprivredne politike, a mogu, između ostalog, obuhvaćati povećana (bespovratna) sredstva za uvođenje alata, tehnologija i inovativnih rješenja za održive prakse korištenja zemljišta. Ulaganja se mogu usmjeriti i u proizvodnju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda veće dodane vrijednosti. Proizvodno vezana potpora dohotku iz omotnice za program izravnih plaćanja, koja je usmjerena na poljoprivredne podsektore važne iz gospodarskih, socijalnih ili okolišnih razloga, a koji su u poteškoćama, bit će modificirana i određena na način da se poveća njihova učinkovitost. Ujedno će se omogućiti ulaganja kroz mehanizme suradnje poljoprivrednika, skupina proizvođača i poljoprivrednih poduzeća, kojima je cilj poboljšati integraciju poljoprivredno-prehrambenog lanca vrijednosti i sustave kvalitete. Sustavi za prijenos znanja i informacija potrebni za provedbu ovih ulaganja doprinosit će uspješnosti provedbe intervencije.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • ulaganja u okviru mjera ruralnog razvoja • proizvodno vezana potpora dohotku • potpora provedbi sektorskih programa te odobrenih programa proizvođačkih organizacija i drugih oblika udruženih proizvođača. Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju mjere ulaganja u ruralnom razvoju: ulaganje mora doprinositi jednom ili više specifičnih ciljeva zajedničke poljoprivredne politike Europske unije; popis neprihvatljivih ulaganja definirani su zakonskim okvirom EU-a, koji također navodi ograničenja u financiranju kupnje poljoprivrednog zemljišta, životinja ili ulaganja u navodnjavanje • u slučaju proizvodno vezane potpore dohotku: ukupna nacionalna omotnica za proizvodno vezanu potporu dohotku ograničava se na 13% omotnice za izravna plaćanja, uz mogućnost isplaćivanja dodatnih 2% za proteinske usjeve; odobravanje potpore uvjetovat će se ostvarenjem konkretnih rezultata u smislu povećanja produktivnosti u sektoru za koji se odobrava potpora • u slučaju potpore provedbi sektorskih programa: potpora se u pravilu odobrava odobrenim proizvođačkim organizacijama, a iznimno i drugim oblicima udruženih proizvođača, pod uvjetom da u roku od četiri godine od početka odobrenog operativnog programa steknu status proizvođačke organizacije.

Provedbeni mehanizam A.2. Preraspodjela potpore dohotku

Opis	Program izravnih plaćanja modificirat će se na način da se potpora dohotku više usmjeri prema malim i srednjim poljoprivrednicima, kao i mladim poljoprivrednicima. Strateškim planom za zajedničku poljoprivrednu politiku utvrdit će se uvjeti i pravila za preraspodjelu potpore, a u skladu s odredbama zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje nakon 2020. U slučaju mladih poljoprivrednika, pri dodjeli potpore primjenjivat će se kriteriji maksimalne dobne granice od 40 godina i zahtjev da se radi o nositelju poljoprivrednog gospodarstva. Dodatno će se vrednovati posjedovanje odgovarajućih znanja i vještina. Malim poljoprivrednicima može se, za najveći broj hektara koji će se utvrditi strateškim planom za zajedničku poljoprivrednu politiku, odobriti potpora dohotku u obliku pojednostavljenog sustava zaokruženog plaćanja. Time će se za mala poljoprivredna gospodarstva smanjiti administrativni teret u provedbi sustava izravnih plaćanja, uz zadržavanje nužne pomoći tim poljoprivrednicima u sustavu potpore dohotku.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati pravičnost dodjele potpore dohotku • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • osnovna potpora dohotku • dodatna preraspodijeljena potpora dohotku • dodatna potpora dohotku za mlade poljoprivrednike • plaćanja za male poljoprivrednike Mjere u okviru ove intervencije financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju osnovne potpore dohotku: potpora će se isplaćivati u obliku nevezanog plaćanja po hektaru, koje se može odrediti na temelju prava na plaćanja ili kao jedinstven iznos po hektaru; odredit će se minimalna površina ili iznos ispod kojega se neće isplaćivati potpora po korisniku; visina potpore po gospodarstvu modificirat će se kako bi se osigurala ravnomjernija raspodjela između većih i manjih korisnika izravnih plaćanja • u slučaju preraspodijeljene potpore dohotku: utvrdit će se maksimalni broj hektara za koji će se odobravati ova potpora, kao i visina dodatnog plaćanja po hektaru u okviru ovog modela izravnog plaćanja • u slučaju dodatne potpore za mlade poljoprivrednike: potpora se može isplatiti u okviru dodatnog nevezanog plaćanja po hektaru ili u obliku jednokratnog iznosa za mlade poljoprivrednike koji su nedavno prvi puta osnovali poljoprivredno gospodarstvo; ukoliko se potpora isplaćuje po hektaru, može se odrediti najvećih broj hektara za koji će se mladom poljoprivredniku odobriti potpora • u slučaju plaćanja za male poljoprivrednike: plaćanje se može provesti u obliku jednokratnog iznosa ili iznosa po hektaru, za ograničeni broj hektara koji će se utvrditi u strateškom planu.
----------------------	--

PODRUČJE INTERVENCIJE B. ODRŽIVO UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA TE VEĆA PRILAGODBA KLIMATSKIM PROMJENAMA I ZAHTJEVIMA UBLAŽAVANJA KLIMATSKIH PROMJENA

PROVEDBENI MEHANIZMI
B.1. Potpora praksama prihvatljivima za okoliš, klimu i dobrobit životinja
B.2. Poboljšani pristup okolišnim i agro-klimatskim podacima
B.3. Poticanje ekološke poljoprivrede
B.4. Poboljšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe
B.5. Unaprjeđenje upravljanja poljoprivrednim zemljištem

Provedbeni mehanizam B.1. Potpora praksama prihvatljivima za okoliš, klimu i dobrobit životinja

Opis	Povećana potpora odobrit će se poljoprivrednicima koji se obvežu na provedbu poljoprivrednih praksi korisnih za klimu i okoliš, a koje nadilaze propisane zahtjeve upravljanja (SMR) i standarde dobrih poljoprivrednih i okolišnih uvjeta (GAEC), uključujući one vezane uz bioraznolikost. Isplate će se odobravati kao dodatak osnovnoj potpori dohotku ili kao potpora u okviru programa ruralnog razvoja.
	Primjeri aktivnosti koje će se poticati u okviru ove intervencije uključuju: (i) usvajanje poljoprivrednih praksi kojima je cilj prilagodba klimatskim promjenama i/ili smanjenje emisija stakleničkih i drugih plinova porijeklom iz poljoprivrede i/ili sekvencijalno uklanjanje ugljika u poljoprivrednim tlima; (ii) poboljšani postupci gospodarenja otpadom životinjskog podrijetla i kontrola onečišćenja u stočarstvu; (iii) postupke sprječavanja nastajanja otpada od hrane u primarnoj proizvodnji i preradi hrane; (iv) smanjenje uporabe mineralnih gnojiva i pesticida i (v) smanjena uporaba antibiotika te poboljšanje zdravlja i postizanje viših standarda dobrobiti životinja. Potpore će se odobravati i poljoprivrednicima koji su suočeni sa specifičnim prirodnim ili drugim ograničenjima ili su u obvezi provoditi dodatne zahtjeve koji proizlaze iz okolišnog zakonodavstva. Doprinos razvoju poljoprivrede koja skrbi o okolišu i klimi trebaju dati i operativni programi proizvođačkih organizacija te drugih oblika udruženih proizvođača. Potpora u okviru ove intervencije komplementarna je ulaganjima u sklopu područja intervencije A., prvenstveno ulaganjima u digitalne tehnologije, poboljšanja energetske učinkovitosti, skladištenje stajskog gnoja i učinkovite sustave navodnjavanja na gospodarstvima. Inovacije kojima će se omogućiti okolišno prihvatljiviji proizvodni sustavi podržat će se u kontekstu mehanizama suradnje koji okupljaju istraživače, kreatore politika i dionike u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Za razvoj poljoprivrede koja više skrbi o okolišu i klimi važni su sustavi za prijenos znanja i informacija.

Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • programi za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja • potpora provedbi sektorskih programa te odobrenih programa proizvođačkih organizacija i drugih oblika udruženih proizvođača • potpora provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza, uključujući potpore za dobrobit životinja • potpora poljoprivrednicima u područjima s prirodnim ili drugim specifičnim ograničenjima ili zahtjevima. Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju programa za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja: potpore se mogu isplaćivati u obliku dodatnog godišnjeg plaćanja po hektaru ili po životinji za poljoprivrednike koji preuzmu obvezu primjenjivati okolišne zahtjeve koji nadilaze zahtjeve uvjetovanosti te se razlikuju od potpore provedbi okolišno-klimatskih obveza iz ruralnog razvoja; popis praksi za koje će se isplaćivati potpora bit će propisan strateškim planom za provedbu zajedničke poljoprivredne politike • u slučaju potpore provedbi sektorskih programa: potpora se u pravilu odobrava odobrenim proizvođačkim organizacijama, a iznimno i drugim oblicima udruženih proizvođača, pod uvjetom da u roku od četiri godine od početka odobrenog operativnog programa steknu status proizvođačke organizacije
	• u slučaju potpore provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza: potpora će se isplaćivati poljoprivrednicima koji na razdoblje od pet do sedam godina preuzmu obvezu primjenjivati poljoprivredne prakse korisne za okoliš ili klimu, a nadilaze osnovne zahtjeve uvjetovanosti, osim za eko-scheme iz prvog stupa, za koje se obveze preuzimaju na razdoblje od godine dana; potpore mogu pokrivati nastale dodatne troškove ili gubitke nastale zbog preuzimanja obveza • u slučaju potpore za postizanje viših standarda dobrobiti životinja, potpora će se dodjeljivati uzgajivačima stoke koji će primjenjivati mjere i postupke kojima se osiguravaju visoki standardi dobrobiti životinja koji su iznad važećih zakonskih propisa ili uobičajene prakse u područjima poput osiguranje vode, hrane i brige o životinjama u skladu sa njihovim prirodnim potrebama, osiguranje uvjeta držanja na način da imaju dovoljno prostora, odgovarajuću stelju i prirodno osvjetljenje, pristup na otvoreno, prakse koje izbjegavaju sakaćenje i/ili kastraciju životinja, a ukoliko je to zaista neophodno upotrebu anestetika, analgetika te protuupalnih lijekova ili imuno kastraciju • u slučaju potpore poljoprivrednicima u područjima s prirodnim ili drugim specifičnim ograničenjima ili zahtjevima: potpora se može isplaćivati u obliku godišnjeg plaćanja po hektaru kako bi se u potpunosti ili djelomično nadoknadili dodatni troškovi ili gubitak prihoda povezan s prirodnim ili drugim ograničenjima karakterističnima za određeno područje.

Provedbeni mehanizam B.2. Poboljšani pristup okolišnim i agro-klimatskim podacima

Opis	Ministarstvo poljoprivrede koordinirat će razvoj sustava za nacionalno agroekološko zoniranje i sustava za upravljanje zemljišnim resursima. Navedeni sustavi objedinit će, između ostalog, podatke i informacije o tlu, pokrovu zemljišta, klimatskim uvjetima i vodi, a koji se trenutno nalaze u bazama podataka kod različitih državnih tijela, agencija i znanstvenih ustanova. Na taj način olakšat će se razumijevanje potencijala i ograničenja u poljoprivrednim proizvodnim sustavima s obzirom na aktualne i prognoziranje regionalne poljoprivredno-okolišne uvjete. Nakon puštanja u rad, ovi će se alati moći koristiti za procjenu biofizičkih ograničenja i utvrđivanje poljoprivredno-okolišnih zona te analizu uvjeta pogodnih za uzgoj pojedinih kultura. To će poslužiti kao smjernica za odluke o ulaganjima u sektor poljoprivrede na razini tijela državne uprave, proizvođača i poljoprivrednih poduzeća, financijskih institucija te dionika u širem biogospodarstvu. Opisani alati bit će sastavni dio središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja razvijenih u sklopu provedbenog mehanizma F.2.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija

Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati razvojem sustava za nacionalno agroekološko zoniranje i sustava za upravljanje zemljišnim resursima. Sredstva za financiranje mjere osigurati će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske.
----------------------	--

Provedbeni mehanizam B.3. Poticanje ekološke poljoprivrede

Opis	Potpota će se osigurati za poljoprivrednike koji se odluče na bavljenje ekološkom poljoprivredom, a uzimajući u obzir relevantne EU i nacionalne akte strateškog planiranja iz ovoga područja¹. Potpora će pokriti troškove prijelaza na prakse i metode ekološke proizvodnje i nadopuniti ulaganja u infrastrukturu, tehnologije i inovacije u sklopu područja intervencije A.1. Općenito će se poticati zamjena primjene konvencionalnih sredstava (mineralnih gnojiva, pesticida) biološkim alternativama, kao i uporaba lokalnih (genetskih) resursa (npr. domaćih i udomačenih pasmina/sorti) i ekoloških proizvodnih tehnika. To može primjerice uključivati usvajanje tehnika kao što su diverzifikacija, kružni sustavi proizvodnje, poboljšani plodored, regenerativno upravljanje travnjacima i pašnjacima, sinergije u proizvodnim sustavima (npr. agrošumarstvo, integracija usjeva i stoke), očuvanje i obnovu staništa i ekosustava. Poticati će se prijelaz na ekološku proizvodnju te održavanje ekološke prakse, uz potrebu evidencije o ostvarenoj ekološkoj proizvodnji. Većina ovih mjera logički će se nadovezati na proizvodne prakse podržane u sklopu područja intervencije B.1. Mehanizmi suradnje mogu dodatno pomoći ubrzati proces pretvorbe koordinacijom aktivnosti i ulaganja između proizvođača, kupaca na tržištu i drugih dionika u lancu. Na kraju, za uspješnu provedbu bitni su odgovarajući sustavi za prijenos znanja i informacija o najboljim praksama upravljanja i ulaganjima u pretvorbu proizvodnih sustava te za ostvarivanje sukladnosti s relevantnim standardima i zahtjevima certificiranja
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • programi za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja • potpora provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza. Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju programa za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja: potpore se mogu isplaćivati u obliku dodatnog godišnjeg plaćanja po hektaru ili po životinji za poljoprivrednike koji preuzmu obvezu primjenjivati okolišne zahtjeve koji nadilaze zahtjeve uvjetovanosti te se razlikuju od potpore provedbi okolišno-klimatskih obveza iz ruralnog razvoja; popis praksi za koje će se isplaćivati potpora bit će propisan strateškim planom za provedbu zajedničke poljoprivredne politike • u slučaju potpore provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza: potpora će se isplaćivati poljoprivrednicima koji na razdoblje od pet do sedam godina preuzmu obvezu primjenjivati poljoprivredne prakse korisne za okoliš ili klimu, a nadilaze osnovne zahtjeve uvjetovanosti; potpore mogu pokrivati nastale dodatne troškove ili gubitke nastale zbog preuzimanja obveza.

¹ Strategija za bioraznolikost 2030., Akcijski plan za razvoj ekološke proizvodnje te nacionalni plan razvoja ekološke poljoprivrede koji će se donijeti u skladu s Akcijskim planom EU-a.

Provedbeni mehanizam B.4. Poboljšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe

Opis	Cilj intervencije ostvarit će se provedbom Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (»Narodne novine«, broj 117/15.) provedbom Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (NAPNAV), u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja, Hrvatskim vodama i županijama. Ažurirani plan trebat će dati posebni naglasak na ulaganja u: (i) izgradnju, sanaciju i modernizaciju infrastrukture navodnjavanja i odvodnje na postojećem poljoprivrednom zemljištu te (ii) usvajanje novih tehnologija u navodnjavanoj poljoprivredi. Važno je da se postupci izdavanja dozvola na razini županije za razvoj lokalnih sustava navodnjavanja i odvodnje pojednostave kako bi se poduprla takva ulaganja. Ključni podsektori na koje će se usmjeriti ulaganja su oni ranjivi na utjecaje i rizike klimatskih promjena (npr. industrijski usjevi) te oni čija proizvodnja ovisi o pristupu vodi za navodnjavanje (npr. voće i povrće). Poboljšan pristup proizvođača sustavima odvodnje i navodnjavanja bit će od velike važnosti za ublažavanje profila (klimatskih) rizika proizvođača za financijske institucije (pogotovo malih i srednjih proizvođača). Ujedno, na taj način će se proizvođačima olakšati prijelaz s proizvodnje roba male vrijednosti prema proizvodima veće vrijednosti. Procijenit će se mogućnosti financiranja iz drugih EU programa, poglavito ERDF-a. Ulaganja će se usmjeravati sukladno planovima upravljanja rizikom od poplava te saznanjima dobivenima s pomoću alata iz provedbenog mehanizma B.2. ovisno o raspoloživoj vodi za navodnjavanje, pogodnosti tala za poljoprivrednu proizvodnju i navodnjavanje te iskazanom interesu krajnjeg korisnika/poljoprivrednika za razvoj i primjenu sustava za navodnjavanje. Kao i u drugim intervencijama, važno je olakšati pristup proizvođača potrebnim znanjima i informacijama.
------	---

Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati ažuriranjem i primjenom Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (NAPNAV). Sredstva za financiranje mjere osigurati će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz sredstava EU proračuna namijenjenih provedbi zajedničke poljoprivredne politike, kao i iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Detalji provedbe potpore ulaganjima u navodnjavanje u okviru ruralnog razvoja bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od okvirnih pravila koja definiraju uvjete prihvatljivosti, odnosno neprihvatljivosti ovih ulaganja.

Provedbeni mehanizam B.5. Unaprjeđenje upravljanja poljoprivrednim zemljištem

Opis	Poljoprivredno zemljište je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ograničeni prirodni resurs te ga je potrebno koristiti na način kojim se ne ugrožava njegova dugoročna održivost. Usprkos značajnim površinama poljoprivrednog zemljišta, Republika Hrvatska je ispod prosjeka EU-a po produktivnosti prirodnih resursa i po učinkovitosti kojom ih koriste poljoprivredna gospodarstva. Učinkovito korištene poljoprivrednog zemljišta na velikom dijelu površina ograničeno je i zbog toga što postoji znatan broj usitnjenih, međusobno udaljenih, obradivih površina. U postizanju cilja dugoročne održivosti korištenja poljoprivrednog zemljišta, osim okrupnjavanja važnu ulogu ima primjena postupaka komasacije na privatnom i državnom poljoprivrednom zemljištu, kao i trajno praćenje stanja (monitoring) poljoprivrednog zemljišta. Navedenim postupcima stvaraju se preduvjeti za primjenu suvremenih metoda obrade poljoprivrednog zemljišta, za izgradnju infrastrukture (mreže poljskih puteva i kanala), za rješavanje imovinsko pravnih odnosa na poljoprivrednom zemljištu, za veću produktivnost, u konačnici i za podizanje konkurentnosti i ponude proizvoda. U okviru unaprjeđenja održivosti gospodarenja poljoprivrednim zemljištem potrebno je voditi računa o mogućnosti privođenja zaraslog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta prvobitnoj namjeni. Trajinim praćenjem stanja (monitoring) poljoprivrednog zemljišta osigurava se djelotvorna zaštita poljoprivrednog zemljišta i kontinuirana dostupnost podataka neophodnih za ocjenu stanja tla te provedbu politike održivog gospodarenja poljoprivrednim zemljištem. Ovom mjerom doprinosi se boljem i učinkovitijem korištenju poljoprivrednog zemljišta i drugih resursa u poljoprivredi, povećanju produktivnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje s naglaskom na očuvanje okoliša i poboljšanje života u ruralnim prostorima.
Veze s razvojnim potrebama	• Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem
Mjere i financiranje	Mjere u okviru ove intervencije financirat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske i Mehanizma za oporavak i otpornost, a razraditi će se u suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i HAPIH-om.

PODRUČJE INTERVENCIJE C. RAZVOJ DOMAĆIH TRŽIŠTA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA

PROVEDBENI MEHANIZMI
C.1. Poticanje partnerstava i pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu
C.2. Jačanje kapaciteta u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane
C.3. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara

Provedbeni mehanizam C.1. Poticanje partnerstava i pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu

Opis	Potrebno je povećati razinu organizacije u proizvodnji i marketingu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u podsektorima koji su jako rascjepkani, a imaju potencijal za stvaranje veće dodane vrijednosti. Podrška će biti usmjerena na uspostavu i jačanje proizvođačkih organizacija s pomoću mehanizama suradnje i sektorskih intervencija.
------	---

	Također će se poticati uspostava boljih veza između proizvođača, domaćih kupaca i financijskih institucija, posebno u jako fragmentiranim podsektorima. Suradnjom između poljoprivredno-prehrambenih proizvođača i kupaca lokalnih proizvoda, osobito u preradi i marketingu, maloprodaji te ugostiteljstvu, osigurat će se integrirana ulaganja, obrtni kapital, tehnička pomoć i marketinška podrška. Istovremeno, jačanjem kratkih opskrbnih lanaca hrane, uz naglasak na lokalnu i regionalnu proizvodnju te zaštićene proizvode, unaprjeđuje se funkcioniranje tržišta, odnosno prehrambena sigurnost, u uvjetima nepredviđenih velikih poremećaja na tržištu. Poboljšani organizacijski kapaciteti su preduvjet za ispunjenje povećanih obveza u pogledu zaštite okoliša i klime, ostvarenje održivijih proizvodnih i neproizvodnih ulaganja, uključujući sustave navodnjavanja, poboljšane tržišne veze i učinkovite distribucijske sustave, usklađenost s javnim i privatnim standardima sigurnosti i kvalitete hrane, osiguravanje tehničke pomoći i osposobljavanja te lakši pristup izvorima financiranja.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • potpora suradnji u okviru mjera ruralnog razvoja • potpora provedbi sektorskih programa te odobrenih programa proizvođačkih organizacija i drugih oblika udruženih proizvođača. Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija, sektorskih organizacija; potpora se može dodijeliti i za promicanje i podupiranje sustava kvalitete i njihovog korištenja od strane poljoprivrednika • u slučaju potpore provedbi sektorskih programa: potpora se u pravilu odobrava odobrenim proizvođačkim organizacijama, a iznimno i drugim oblicima udruženih proizvođača, pod uvjetom da u roku od četiri godine od početka odobrenog operativnog programa steknu status proizvođačke organizacije.

Provedbeni mehanizam C.2. Jačanje kapaciteta u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane

Opis	Ulagat će se u razvoj ljudskih resursa, metode, procese, sustave i alate koji omogućavaju učinkovitije donošenje javnih politika i provedbu kontrola temeljenih na riziku, a odnose se na sigurnost i kvalitetu hrane te veterinarske i fitosanitarne standarde. Aktivnosti obuhvaćene ovom intervencijom uključuju nadogradnju odgovarajućih veterinarskih i fitosanitarnih informatičkih sustava, provedbu obveznog praćenja i koordiniranih programa kontrole, jačanje kapaciteta za provedbu aktivnosti procjene fitosanitarnih rizika, povećanje sredstava za hitne mjere te suzbijanje prijevara povezanih s hranom.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu
Mjere i financiranje	Aktivnosti u okviru ove intervencije financirat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz odgovarajućih sredstava proračuna EU-a namijenjenih provedbi programa u veterinarstvu i fitosanitarnoj politici.

Provedbeni mehanizam C.3. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara

Opis	Razradit će se program razvoja regionalnih poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara koji će pomoći u povezivanju proizvođača što je izravnije moguće s ruralnim, prigradskim i gradskim tržištima putem napredne logističke infrastrukture i usluga hladnog lanca. Ove će aktivnosti posebno biti usmjerene na važne segmente tržišta utvrđene u ovom aktu strateškog planiranja (tj. svježih, praktičnih proizvoda te gastro delicije). Fizička ulaganja pratit će prilagođena tehnička pomoć, unaprjeđenje poslovnih sposobnosti (npr. upravljanje poslovanjem, upravljanje zalihama, sukladnost sa standardima, prodaja i marketing, brendiranje, itd.) i razvoj vještina. Ovisno o specifičnim potrebama tržišnog segmenta na koji je centar usmjeren, on može nuditi razne logističke usluge, uključujući prikupljanje, prijevoz, razvrstavanje i klasiranje, pakiranje, skladištenje, preradu i/ili distribuciju. Odluke o opsegu ulaganja, uključujući lokaciju, usklađenu s usmjerenjima prostornog razvoja i dokumentima prostornog uređenja, dimenzije, ponudu usluga i modele vlasništva i upravljanja temeljit će se na dubinskoj procjeni regionalne proizvodnje te potencijala i potreba tržišta, uključujući i one institucionalnih kupaca (npr. škole, bolnice, menze u poduzećima, itd.).
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima • Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Planiranje i izgradnja poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara provesti će se u koordinaciji s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije te tijelima područne (regionalne) samouprave, dok bi se financiranje osiguralo iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

PODRUČJE INTERVENCIJE D. POTICANJE PODUZETNIKA NA OSNIVANJE I RAZVOJ POSLOVANJA U POLJOPRIVREDI

PROVEDBENI MEHANIZMI
D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja
D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta
D.3. Unaprjeđenje korištenja instrumenata za upravljanje rizicima
D.4. Potpora pokretanju poslovanja

Provedbeni mehanizam D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja

Opis	Pojednostavit će se postupci za odobravanje potpore propisani nacionalnim propisima, posebno kroz platforme za upravljanje digitalnim informacijama, instrumente upravljanja rizikom, primjene zahtjeva uvjetovanosti i savjetodavnih usluga koje su bolje prilagođene potrebama prijavitelja, odnosno potencijalnih korisnika. Ima prostora i za poboljšanje sustava upravljanja zemljištem, posebice kroz kontinuiranu automatizaciju usluga, poboljšanje kvalitete podataka o nekretninama i integraciju usluga katastra i zemljišnih knjiga. Također treba razmotriti pojednostavljenje postupaka zapošljavanja (sezonskih) radnika u poljoprivredi te postupaka izdavanja dozvola, osobito kada je riječ o građevinskim aktivnostima i razvoju lokalnih sustava za navodnjavanje. Nadalje, potrebno je razmotriti važeće zakonodavstvo kako bi se smanjila rodna neravnopravnost u području radne, socijalne i mirovinske politike.
Veze s razvojnim potrebama	• Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Mjeru će provesti Ministarstvo u suradnji s drugim nadležnim tijelima državne uprave. Dio financiranja osigurat će se iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Provedbeni mehanizam D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta

Opis	Procijenit će se utjecaj sadašnje porezne strukture na konkurentnost i profitabilnost poljoprivredno-prehrambenog sektora. Usporedit će se visina poreza na dohodak, imovinu, nasljedstvo/darovanje, inpute, hranu i drugih poreza koji se primjenjuju u Hrvatskoj i u drugim zemljama, kako bi se utvrdila odstupanja i odredila područja za potencijalne porezne reforme. Time će se pomoći u ujednačavanju poreznog opterećenja hrvatskih proizvođača i poljoprivrednih poduzeća s onima u zemljama konkurentima.
Veze s razvojnim potrebama	• Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača. • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Mjeru će provesti Ministarstvo u suradnji s Ministarstvom financija. Nije potrebno osiguranje proračunskih sredstava za provedbu ove mjere.

Provedbeni mehanizam D.3. Unaprjeđenje korištenja instrumenata za upravljanje rizicima

Opis	Razradit će se rješenja za upravljanje rizikom, posebno ona koja će manjim i srednjim proizvođačima olakšati pristup financiranju. Primjerice, kreditiranje manjih i srednjih proizvođača od strane banaka dodatno se može potaknuti smanjenjem financijskih rizika s pomoću mješovitih financijskih instrumenata, koji kombiniraju poslovne kredite s jamstvima. Među prioritetima će biti ulaganja u klimatski i okolišno održivu imovinu, (digitalne) tehnologije i rješenja, posebice ona koja su predložili mladi poljoprivrednici, proizvođači uključeni u produktivna partnerstva i oblike suradnje u poljoprivredno-prehrambenom lancu.
	Naposljetku, proširit će se obuhvat i doseg poljoprivrednog osiguranja za manje i srednje proizvođače korištenjem komercijalnih tržišta reosiguranja za upravljanje rizicima od katastrofa. Te će se aktivnosti dodatno podržati promicanjem poboljšanih poljoprivrednih praksi, infrastrukture, tehnologija i usluga u ruralnim područjima, kao i razvojem podatkovnih platformi i aplikacija koje omogućuju bolji pristup podacima o proizvodima, tržištu, poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima.
Veze s razvojnim potrebama	• Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom potpore instrumentima za upravljanje rizikom. Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, pri čemu se potpora može odobriti za različite vrste instrumenata za upravljanje rizikom, a posebno za financijske doprinose premijama za programe osiguranja. Potpora će se isplaćivati za pokriće gubitaka koji prelaze prag od najmanje 20% prosječne godišnje proizvodnje ili dohotka poljoprivrednika.

Provedbeni mehanizam D.4. Potpora pokretanju poslovanja

Opis	Osigurat će se potpore za pokretanje poslovanja u ruralnim područjima, s naglaskom na mlade te za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava. Uvjeti i kriteriji za dodjelu potpore razradit će se strateškim planom za zajedničku poljoprivrednu politiku. Potpore će se, između ostalog, dodijeliti novoosnovanim poduzećima u ruralnim područjima koja žele ulagati u nove poljoprivredne proizvode, (digitalne) tehnologije i usluge poljoprivredno-prehrambenih lanaca, jačanje tržišnih veza (za proizvodnju bez zaliha) te rješenja za obnovljive izvore energije. U tom kontekstu također će se razmotriti mogućnosti potpore za dopunske djelatnosti koje će omogućiti i olakšati plasman poljoprivrednih proizvoda i usluga na turističko tržište. Za uspješnost provedbe nužno je osigurati prijenos znanja i informacija, posebice u aspektima koji se odnose na digitalnu poljoprivredu, sustave kvalitete, biogospodarstvo, upravljanje poslovanjem, odnosno financijsko planiranje te promociju na tržištu.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati pravičnost dodjele potpore dohotku • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije

Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom potpore pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika, novoosnovanim poduzećima u ruralnim područjima te razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava. Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, pri čemu se potpora može se odobriti u obliku jednokratnog iznosa, financijskih instrumenata ili njihovom kombinacijom.
----------------------	---

PODRUČJE INTERVENCIJE E. KORIŠTENJE NOVIH PRILIKA ZA RAST

PROVEDBENI MEHANIZMI
E.1. Poboljšanje povezanosti ruralnih područja s tržištem
E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva
E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma
E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina

Provedbeni mehanizam E.1. Poboljšanje povezanosti ruralnih područja s tržištem

Opis	Podupirat će se teritorijalna ulaganja za razvoj ruralnih područja. Na taj način dat će se doprinos lokalnom razvoju, zaustavljanju iseljavanja iz ruralnih područja i otvoriti nova radna mjesta (osobito izvan primarnog poljoprivrednog sektora), pružanjem kvalitetne ruralne infrastrukture i usluga stanovnicima i poslovnim subjektima. Prioritetna poboljšanja ruralne infrastrukture i usluga uključivat će ona koja podupiru opskrbu vodom (za navodnjavanje), logistiku hladnog lanca, digitalnu tehnologiju, gospodarenje otpadom, obnovljive izvore energije, postrojenja za proizvodnju obnovljivih izvora energije (biodigestori i fotonaponske ploče na objektima koji su smješteni na poljoprivrednim gospodarstvima) te usluge razvoja vještina, uključujući za žene na ruralnim prostorima. Teritorijalna ulaganja koordinirat će se u prvom redu kroz mehanizme suradnje predložene ovim aktom strateškog planiranja te ostalim strategijama regionalnog i teritorijalnog razvoja, a u skladu s dokumentima prostornog uređenja.
Veze s razvojnim potrebama	• Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • potpora suradnji • potpora ulaganjima u okviru programa ruralnog razvoja. Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija ili sektorskih organizacija; potpora se može dodijeliti i za promicanje i podupiranje sustava kvalitete i njihovog korištenja od strane poljoprivrednika • u slučaju mjere ulaganja u ruralnom razvoju: ulaganje mora doprinositi jednom ili više specifičnih ciljeva zajedničke poljoprivredne politike Europske unije; stopa sufinanciranja u pravilu ne prelazi 75%; popis neprihvatljivih ulaganja definiran je zakonskim okvirom EU-a, koji također navodi ograničenja u financiranju kupnje poljoprivrednog zemljišta, životinja ili ulaganja u navodnjavanje.

Provedbeni mehanizam E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva

Opis	Pristupit će se izradi i provedbi nacionalne strategije biogospodarstva. Najvažniji analitički doprinosi u procesu strateškog planiranja bit će (i) utvrđivanje postojećih dionika i inicijativa u lancima vrijednosti u biogospodarstvu; (ii) pregled zakonodavnog i regulatornog okvira; i (iii) procjena potencijala biomase s pomoću alata razvijenih u okviru nacionalnog agroekološkog zoniranja i sustava upravljanja zemljišnim resursima. Strategija će sadržavati specifične aktivnosti, ulaganja i izvore financiranja (EU i nacionalne) za razvoj odabranih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu, uz kontinuiranu potporu, od istraživanja i razvoja do faze pilot projekata i provedbe. U tom smislu povećana ulaganja za istraživanja u poljoprivredi koja provode domaće znanstvene ustanove bit će usmjeravana na razvoj rješenja za održivu proizvodnju hrane i biomase u službi kružnog biogospodarstva.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima • Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija
Mjere i financiranje	Za fazu izrade nacionalne strategije biogospodarstva procijenit će se mogućnosti financiranja iz EU programa, prije svega Obzor Europa, a u kasnijoj fazi provedbe razmotrit će se korištenje sredstava ERDF i Europskog socijalnog fonda (ESF+).

Provedbeni mehanizam E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma

Opis	U suradnji s Ministarstvom turizma i sporta, u planove brendiranja i marketinga turističkih destinacija i njihovih turističkih partnera uključit će se poljoprivredno-gastronomska turistička ponuda zasnovana na kulturnim i regionalnim značajkama i autentičnim kulinarskim iskustvima koja uključuju lokalne proizvode. U tom kontekstu, razvit će se (digitalni) sadržaji i priče koje odgovaraju kulinarskim ukusima i sklonostima odabranih potrošačkih segmenata, osobito segmenta gastro delicija. Takav razvoj ponude gastroturističkih proizvoda podupirat će se putem povećanih ulaganja u lokalne proizvode veće dodane vrijednosti, produktivnih partnerstava u kratkim opskrbnim lancima, razvoja regionalnih poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara (vidjeti Intervenciju C.4.) te bolje povezanosti ruralnih područja s tržištem (vidjeti Intervenciju E.1.).
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati posredno provedbom ciljanih potpora u okviru intervencija A.1., B.4., C.1., C.2., C.3. i E.1.

Provedbeni mehanizam E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina

Opis	Uvest će se novi mehanizmi za obrazovanje i osposobljavanje radnika u ruralnim područjima, koji će pomoći u rješavanju problema neusklađenosti vještina u suvremenim poljoprivredno-prehrambenim lancima, uključujući one u biogospodarstvu. Nastojat će se ostvariti jača suradnja s industrijom kada je riječ o osmišljavanju i provedbi inicijativa za razvoj vještina. Te će inicijative uključivati ulaganja i aktivno sudjelovanje, uključujući žena u ruralnim područjima u: (i) regionalnim centrima kompetencija; (ii) analizama nedostataka u pogledu vještina za programe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; (iii) programe učenja kroz rad; (iv) produktivna partnerstva u poljoprivredno-prehrambenom lancu i (v) razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu. Predložena ulaganja provest će se kroz mehanizme suradnje i intervencije vezane za prijenos znanja i informacija.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu • Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija

Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • potpora suradnji • potpora razmjeni znanja i informacija. Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija ili sektorskih organizacija; potpora se može dodijeliti i za promicanje i podupiranje sustava kvalitete i njihovog korištenja od strane poljoprivrednika • u slučaju potpore razmjeni znanja i informacija: potpora se može odobriti za aktivnosti savjetodavne službe ili za pokrivanje troškova relevantnih aktivnosti za promicanje inovacija, izrade i ažuriranja planova i studija te širenja znanja i informacija. Razmotrit će se i mogućnosti financiranja iz drugih programa EU-a, pogotovo ESF+ programa.
----------------------	---

PODRUČJE INTERVENCIJE F. OBJEDINJAVANJE POLJOPRIVREDNOG ZNANJA I INOVACIJA

PROVEDBENI MEHANIZMI
F.1. Jačanje veza sa znanstvenim institucijama
F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava
F.3. Digitalizacija protoka informacija
F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava

Provedbeni mehanizam F.1. Jačanje veza sa znanstvenim institucijama

Opis	Razvit će se centar, odnosno sustav za učenje, u suradnji sa znanstvenim institucijama, koji će nuditi dugotrajne i kratkotrajne programe obrazovanja i osposobljavanja za specijalizirane savjetnike, s različitim modulima koji će biti prilagođeni potrebama poljoprivrednika, ali i novonastalim situacijama vezanim za promjenu okolišnih uvjeta. Potencijalni privatni savjetnici koji bi htjeli sudjelovati mogli bi to učiniti pod komercijalnim uvjetima. Centar bi bio stjecište znanja kroz dugotrajne i kratkotrajne programe obrazovanja i osposobljavanja savjetnika. Nositelj centra bila bi neovisna državna savjetodavna institucija, a trebao bi biti smješten neposredno uz visokoškolsku obrazovnu instituciju koja u svom sastavu ima svu potrebnu infrastrukturu. Takva izgradnja sposobnosti javnih i privatnih savjetnika bit će ključna za promicanje produktivnijih instrumenata, ispunjavanje klimatskih i okolišnih obveza, poboljšano povezivanje proizvođačkih organizacija i poljoprivredno-prehrambenog lanca, sukladnost sa standardima sigurnosti hrane, kvalitete te sanitarnim i fitosanitarnim standardima, prijenos znanja, informacija i tehnologija proizvođačima i razvoj novih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu • Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija

Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike: • potpora suradnji • potpora razmjeni znanja i informacija. Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila: • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija ili sektorskih organizacija • u slučaju potpore razmjeni znanja i informacija: potpora se može odobriti za aktivnosti savjetodavne službe ili za pokrivanje troškova relevantnih aktivnosti za promicanje inovacija, izrade i ažuriranja planova i studija te širenja znanja i informacija.
----------------------	--

Provedbeni mehanizam F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava

Opis	Pokrenut će se interaktivna mrežna stranica Ministarstva koja će obuhvatiti novi centar znanja i središnji poljoprivredni informacijski sustav. Centar znanja će objediniti sve javno dostupne podatke o hrvatskom poljoprivredno-prehrambenom sektoru i sve rezultate istraživanja iz projekata EIP-a, programa Obzor 2020 i projekata Vijeća za istraživanja u poljoprivredi. Centar znanja bit će dostupan svim zainteresiranima.
	Centar će biti dio integriranog središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava, koji će obuhvatiti sve baze podataka Ministarstva (zemljište, evidenciju postojećih načina i oblika korištenja poljoprivrednog zemljišta, upisnik poljoprivrednih gospodarstava, potpore, upisnik životinja, ekološka proizvodnja, upisnik pčelara itd.). Sustav će se postaviti kao interaktivna mrežna stranica jednostavna za korištenje koju podržavaju namjenske (mobilne) aplikacije s mogućnošću pregleda podataka na karti (geo portalu). Javni podaci moći će se pretraživati i bit će dostupni za preuzimanje putem mrežnih usluga za daljnje analize. Podaci koji se odnose na pojedince neće biti dostupni preko sustava. Ovisno o raspoloživim aplikacijama, poboljšani pristup znanju i informacijama dostupnima preko interaktivne mrežne stranice pomoći će u smanjenju administrativnog opterećenja za potencijalne prijavitelje i korisnike potpora te će unaprijediti protok znanja među dionicima AKIS-a, uključujući tržišne i poljoprivredno-okolišno-klimatske podatke.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija
Mjere i financiranje	Mjera u okviru ove intervencije financirat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske, kao i sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost.

Provedbeni mehanizam F.3. Digitalizacija protoka informacija

Opis	Uz razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja, podupirat će se razvoj (mobilnih) aplikacija namijenjenih tematskim prioritetima za proizvođače, poljoprivredna poduzeća i druge dionike AKIS-a. Primjerice, aplikacijska programska sučelja omogućit će pristup javnim podacima o proizvodnji, tržištu, poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima. Partneri ili IKT proizvođači moći će koristiti te javne podatke za izradu aplikacija ili ponudu novih usluga za različite sustave upravljanja informacijama koje bi mogle biti korisne poljoprivrednicima (npr. aplikacije za izračune i alati koji pomažu u donošenju odluka), poljoprivrednim savjetnicima i/ili znanstvenim ustanovama. Aplikacijska programska sučelja će na taj način pomoći u poticanju otvorenih inovacija u AKIS-u integriranjem novih dionika (novosnovana IKT poduzeća, primjerice) i promicanju razvoja novih digitalnih poljoprivrednih aplikacija.
------	---

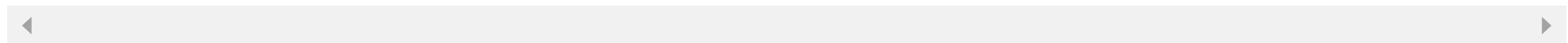
Veze s razvojnim potrebama	• Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija
Mjere i financiranje	Provedba mjere izravno proizlazi iz sustava opisanih u okviru intervencije F.2. te stoga ne zahtijeva dodatno financiranje iz javnih sredstava.

Provedbeni mehanizam F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava

Opis	Osigurat će se potpora javno-privatnim inovacijskim partnerstvima koja uključuju proizvođače, savjetnike, poljoprivredna poduzeća i znanstvene ustanove. Partnerstva će biti uspostavljena na način da slijede interaktivni model inovacija odozdo prema gore, u kojem bi se znanstvene institucije usredotočile na rješavanje problema i izazova s kojima se suočavaju proizvođači na terenu. Osnovna uloga javnih i privatnih savjetnika bila bi praćenje potreba poljoprivrednika i pretvaranje rezultata istraživanja i projekata u pakete informacija za pomoć u utvrđivanju mogućih rješenja zasnovanih na znanju, informacijama i tehnološkim dostignućima te davanje potpore osnivanju i radu EIP operativnih skupina. Ovaj će sustav pomoći u smanjenju administrativnog opterećenja s kojim se suočavaju proizvođači i poljoprivredna poduzeća, olakšati pristup javnom financiranju za istraživanja i inovacije koje je dostupno iz različitih programa EU-a te poboljšati prijenos znanja, informacija i tehnologije proizvođačima. Informacije o rezultatima inovacijskih partnerstava moći će se širiti kroz razvoj novih, digitalnih informacijskih i komunikacijskih sustava i alata. Uz to, ojačat će se organizacijski kapaciteti u rascjepkanim poljoprivredno-prehrambenim lancima.
Veze s razvojnim potrebama	• Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija
Mjere i financiranje	Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU-a namijenjenog provedbi zajedničke poljoprivredne politike (EIP) te Okvirnog programa EU za istraživanja i inovacije. Detalji provedbe bit će utvrđeni strateškim planom za provedbu ZPP-a, a odnosit će se na potporu operativnim skupinama EIP-a u skladu s uvjetima potpore koji vrijede za ostale oblike suradnje poticane u okviru mjera ruralnog razvoja.

7. POVEZIVANJE STRATEGIJE SA STRATEŠKIM PLANOM U OKVIRU ZPP-a

U sklopu procesa izrade Strategije uzete su u obzir relevantne veze između razvojnih potreba poljoprivredno-prehrambenog sektora i predloženih posebnih ciljeva ZPP-a. Slika 2. daje pregled veza između 15 razvojnih potreba i četiri predložena strateška cilja Strategije s devet općih ciljeva ZPP-a, čija će provedba biti predmetom nacionalnog strateškog plana za provedbu ZPP-a za razdoblje do 2027.

Slika 2.: Veze između potreba hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora i strateških ciljeva Strategije te ZPP-a

STRATEŠKI CILJEVI STRATEGIJE	POTREBE HRVATSKOG POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA	ciljevi ZPP-a
------------------------------	---	---------------

I. Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora	1. Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje 2. Povećati pravičnost dodjele potpore dohotku 3. Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača 4. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 5. Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta 6. Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete 7. Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu	V E N E	potrebe 2, 3, 4, 7, 10, 11, 15	I. Poticanje održivog prihoda i otpornosti poljoprivrednih sektora radi poboljšanja dugoročne sigurnosti hrane i raznolikosti poljoprivrede, kao i osiguravanja gospodarske održivosti poljoprivredne proizvodnje
	II. Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene		potrebe 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15	II. snažnija tržišna orijentacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, kratkoročno i dugoročno, uključujući veći fokus na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju
			potrebe 1, 3, 4, 6, 7, 13, 14, 15	III. poboljšanje položaja poljoprivrednika u lancu vrijednosti
			potrebe 1, 4, 7, 14, 15	VII. privlačenje mladih i druge nove poljoprivrednike te omogućiti održivi razvoj poslovanja u ruralnim područjima
potrebe 1, 3, 6, 8, 15			IX. Odgovor na društvene zahtjeve u pogledu hrane i zdravlja, uključujući visokokvalitetnu, sigurnu i hranjivu hranu proizvedenu na održiv način, smanjenje rasipanja hrane, kao i poboljšanje dobrobiti životinja i borba protiv antimikrobne otpornosti	
III. Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima	8. Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi 9. Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i okolišnih uvjeta 10. Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima 11. Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem		potrebe 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15	IV. doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama uključujući smanjenjem emisija stakleničkih plinova i povećanjem sekvenciranja ugljika, kao i promicanjem održive energije
	IV. Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru		potrebe 7, 8, 9, 13, 15	V. poticanje održivog razvoja i učinkovitog upravljanja prirodnim resursima poput vode, tla i zraka, uključujući smanjenjem kemijske ovisnosti
			potrebe 7, 8, 9, 13, 15	VI. zaštita bioraznolikosti, poboljšanje usluga ekosustava te očuvanje staništa i krajobraza
	12. Unaprijediti koordinaciju između intervencija u ruralnim područjima 13. Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima		potrebe 1, 3, 4, 6, 7, 12, 13, 14, 15	VIII. Zapošljavanje, rast, ravnopravnost spolova, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi socijalna uključenost i lokalni razvoj u ruralnim područjima uključujući kružnu bioekonomiju i održivo šumarstvo
	14. Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije 15. Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija		potrebe 14, 15	Horizontalni: poticanje razmjene znanja, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi i ruralnim područjima te poticanjem njihovog preuzimanja od strane poljoprivrednika, kroz bolji pristup istraživanju, inovacijama, razmjeni znanja i obuku

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE

Uspješnost provedbe Strategije pratit će se na razini ostvarenja strateških ciljeva u desetogodišnjem razdoblju do 2030.

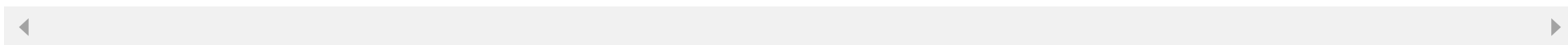
Planirano je povećanje produktivnosti rada za 60%, čemu će posebno doprinijeti porast stočarske proizvodnje te povećanje površina pod trajnim nasadima i pod staklenicima. Povećanju produktivnosti doprinose i planirane veće površine pod navodnjavanjem te povećanje udjela proizvodnje energije iz obnovljivih izvora u poljoprivredi, koji ujedno povećavaju okolišnu održivost poljoprivredne proizvodnje.

Velika važnost pridaje se kratkim lancima opskrbe, ali i povećanju dodane vrijednosti proizvoda, što će se između ostaloga ostvariti ulaganjima u skladišno-distribucijske centre.

Također će se veći naglasak staviti na povećanje broja mladih poljoprivrednika, kao zalog za budućnost hrvatske poljoprivrede te za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava. Jedan od pokazatelja uspješnosti bit će povećanje udjela mladih poljoprivrednika kao nositelja poljoprivrednih gospodarstava.

U skladu sa strateškim ciljem koji se odnosi na obnovu ruralnog gospodarstva, planirane su aktivnosti koje bi, između ostalog, trebale rezultirati povećanjem prosječnog dohotka poljoprivrednika i smanjenjem stope siromaštva u ruralnim područjima.

Procjenjuje se da će sve navedeno dovesti do 2030. do povećanja vrijednosti poljoprivredne proizvodnje na 30 milijardi kuna godišnje.

Slika 3.: Pregled očekivanih učinaka provedbe Strategije

Ministarstvo će svake godine tijelu nadležnom za koordinaciju cjelokupnog sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske dostavljati izvješće o provedbi strateških ciljeva i ostvarenju pokazatelja uspješnosti iz Strategije. Za praćenje napretka u ostvarenju prikazanih učinaka i ishoda primjenjivat će se slijedeći pokazatelji, obuhvaćeni sustavom za praćenje i vrednovanje razvijenim u okviru Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine:

Tablica 1.: Pregled pokazatelja za praćenje ostvarenja u provedbi Strategije

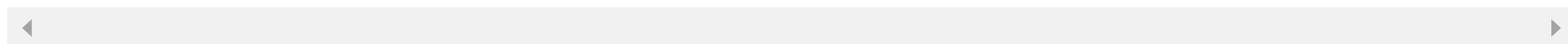
Kod*	Naziv pokazatelja	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost (2024.)	Ciljana vrijednost (2027.)	Ciljana vrijednost 2030.	Veza sa strateškim ciljem
------	-------------------	--------------------	----------------------------	----------------------------	--------------------------	---------------------------

Vinski program	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	72,8
Pčelarski program	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	13,3
Ruralni razvoj	320,9	276,7	297,3	297,3	297,3	297,3	297,3	2.084,1
Sredstva za oporavak ruralnog razvoja (NGEU)	59,7	142,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	201,7
Ukupno	757,9	805,8	684,4	684,4	684,4	684,4	684,4	4.985,7

(Izvor: izravna plaćanja i ruralni razvoj za 2021. i 2022.: *Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (konsolidirana verzija) i Uredba (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 (konsolidirana verzija)

sredstva za oporavak ruralnog razvoja te vinski i pčelarski program za 2021. i 2022.: Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022.

izravna plaćanja i ruralni razvoj, vinski i pčelarski program za razdoblje 2023. – 2027.: Uredba Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, konsolidirani tekst (dokument 11004/21 ADD 2)^[14](Prijedlog akta podložan je promjenama prije konačnog usvajanja i objave u Služenom listu Europske unije.)

Za razdoblje od deset godina, koliko je obuhvaćeno Strategijom, to znači najmanje 7,5 milijardi eura za hrvatske poljoprivrednike, što je dovoljno za ostvarenje strateških ciljeva prikazanih u ovom aktu strateškog planiranja.

Financijski plan za mjere obuhvaćene zajedničkom poljoprivrednom politikom EU-a bit će sadržan u strateškom planu za provedbu ZPP-a, koji odobrava Europska komisija. Pri tome će se uzeti u obzir specifična pravila definirana Višegodišnjim financijskim okvirom, poput obveznog minimalnog ili maksimalnog financiranja određenih mjera, stope sufinanciranja za mjere ruralnog razvoja, dozvoljene visine proizvodno vezanih plaćanja, mogućnosti prebacivanja sredstava između prvog i drugog stupa, uvjeta za preraspodjelu potpore među korisnicima.

Financiranje ostalih mjera opisanih u ovoj Strategiji, koje nisu dio zajedničke poljoprivredne politike, predviđet će se u državnom proračunu Republike Hrvatske i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru redovnog kratkoročnog i srednjoročnog proračunskog planiranja. Za dio projekata koji proizlaze iz Strategije predviđeno je financiranje sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

10. STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ STRATEGIJE I GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU

Zakonom o zaštiti okoliša (»Narodne novine«, br. 80/13., 78/15., 12/18. i 118/18.) propisano je da se strateška procjena utjecaja na okoliš, između ostalog, obvezno provodi za akte strateškog planiranja iz područja poljoprivrede. Sastavni dio strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije je glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu, izrađena u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode (»Narodne novine«, br. 80/13., 15/18., 14/19. i 127/19.).

U nastavku se navodi pregled mjera zaštite okoliša, koje su proizašle iz strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije te mjere ublažavanja negativnih utjecaja mjera iz Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže, koje su proizašle iz glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

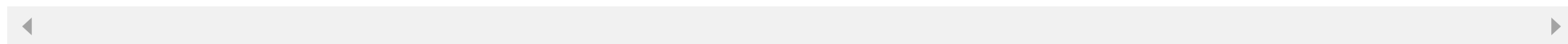
Ocijenjeno je da provedba Strategije uglavnom predstavlja pozitivan utjecaj na ekološku mrežu u smislu očuvanja ciljnih vrsta i staništa. S obzirom da Strategija ne određuje lokacije, odnosno prostorni smještaj pojedinačnih planiranih zahvata/objekata, na razini analize utjecaja Strategije nije moguće procijeniti značajnost potencijalnih negativnih utjecaja u slučaju njihove gradnje. Ta razina evaluacije bit će moguća i treba biti učinjena u postupcima strateške procjene utjecaja na okoliš prostornih planova te, kasnije, kroz mehanizam Ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.

Glavnom ocjenom propisane su mjere ublažavanja kako bi se ublažili mogući negativni utjecaji na cjelovitost područja ekološke mreže te se uz njihovu implementaciju u Strategiju ne očekuje generiranje značajno negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitosti ekološke mreže.

Mjere zaštite okoliša predložene su na temelju analize stanja i analize mogućih utjecaja na sastavnice okoliša te čimbenika u okolišu uslijed realizacije Strategije, a obuhvaćaju prijedloge općih mjera zaštite okoliša (propisane u svrhu poboljšanja okolišnih uvjeta načina korištenja prostora) te mjera poboljšanja okoliša za rješavanje prepoznatih okolišnih problema, s prijedlogom broja mehanizma iz Strategije u koju se predlaže ugraditi. Mjere ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice okoliša i čimbenike u okolišu propisuju se za umanjivanje potencijalnih negativnih utjecaja na okoliš pri realizaciji aktivnosti iz mjera Strategije.

Mjere poboljšanja stanja okoliša

Sastavnica i čimbenik u okolišu	Okolišni problem	Mjera	Mehanizam
Tlo i poljoprivredno zemljište	Degradacija tla zbog primjene neodrživih poljoprivrednih praksi	Promovirati predstjetvenu bakterizaciju sjemena autohtonim sojevima dušičnih bakterija kao alternativu primjeni mineralnih dušičnih gnojiva	B.1. Potpora praksama prihvatljivima za okoliš, klimu i dobrobit životinja

Mjere ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice okoliša i čimbenike u okolišu

Sastavnica okoliša i čimbenik u okolišu	Mehanizam iz Strategije	Utjecaj	Mjera zaštite
Bioraznolikost	C.3.	Negativan utjecaj zauzimanja rijetkih i ugroženih stanišnih tipova	Prilikom određivanja površina za smještaj infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavati rijetke i ugrožene stanišne tipove prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa (»Narodne novine«, broj 27/21.).
Georaznolikost	C.3, E.1	Negativan utjecaj na vrijedne oblike georaznolikosti RH zbog potencijalne fizičke štete, prekida prirodnih procesa ili onečišćenja istih	Prilikom planiranja nove infrastrukturne izgradnje, u najvećoj mjeri izbjegavati zaštićene lokalitete geobaštine i speleološke objekte
Tlo i poljoprivredno zemljište	C.3.	Negativan utjecaj na poljoprivredno zemljište (osobito P1 i P2) uslijed izgradnje infrastrukture	Prilikom planiranja nove infrastrukturne izgradnje, u najvećoj mjeri izbjegavati P1 i P2 zemljište

Površinske i podzemne vode, Bioraznolikost, Šume i šumarstvo	B.4., E.1	Negativan utjecaj na hidromorfološko stanje površinskih vodnih tijela i količinsko stanje podzemnih vodnih tijela uslijed zahvaćanja vode	Prilikom planiranja sustava navodnjavanja izraditi stručne podloge koje će procijeniti kumulativni utjecaj svih planiranih sustava navodnjavanja koji planiraju zahvat vode iz istog izvora, odnosno procijeniti značaj utjecaja na režim podzemnih i površinskih voda kako ne bi došlo do kumulativnog narušavanja njihovog količinskog stanja. Stručne podloge prioriteto treba napraviti na području slivova gdje je ocijenjeno loše količinsko stanje podzemnih vodnih tijela i/ili postoji značajno opterećenje u pogledu zahvaćanja i preusmjeravanja vode
Šume i šumarstvo	C.3.	Negativan utjecaj uslijed zauzimanja šumskih sastojina realizacijom infrastrukturnih zahvata	Prilikom određivanja površina za smještaj infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavati šume i šumsko zemljište.
Krajobraz Kulturna baština	C.3, E.1	Negativan utjecaj na kulturna dobra zauzimanjem površina gradnjom nove ruralne infrastrukture (poljoprivredno-prehrambeni logistički centri, ceste, struja, voda.). To može generirati narušavanje vizualnog integriteta i/ili promjene fizičkih obilježja baštine	Za zahvate na kulturnim dobrima (upisanima u Registar kulturnih dobara) ishoditi posebne uvjete, odnosno prethodno odobrenje nadležnoga tijela – konzervatorskog odjela, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode; za evidentiranu kulturnu baštinu moguće je ishoditi mišljenje nadležnoga tijela. Ukoliko se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla nađe na arheološko nalazište, obustaviti radove i o tome obavijestiti nadležni konzervatorski odjel te postupati u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (»Narodne novine« br. 69/99., 151/03., 157/03. – ispravak, 100/04., 87/09., 88/10., 61/11., 25/12., 136/12., 157/13., 152/14., 98/15., 44/17., 90/18., 32/20. i 62/20.
Ekološka mreža	B.3.	Negativni utjecaj gubitka ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta	Prilikom obnavljanja travnjaka, iste obnavljati vrstama koje su karakteristične za pojedini stanišni tip sukladno Priručniku za određivanje kopnenih staništa u Hrvatskoj prema Direktivi o staništima EU (Topić J. i Vukelić J., 2009.) uz konzultacije sa nadležnom Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Poljoprivredne površine velike ekološke vrijednost (travnjaci, livade, pašnjaci, tršćaci i močvare) očuvati u izvornom obliku. Travnjake (livade i pašnjake) održavati u prvom redu košnjom ili ispašom tako da im se ne mijenja namjena
	B.4., E.1.	Negativni utjecaj gubitka ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta te negativni utjecaj na ciljna staništa i vrste promjenom hidromorfoloških uvjeta	Prilikom planiranja sustava navodnjavanja izraditi stručne podloge koje će procijeniti kumulativni utjecaj svih planiranih sustava navodnjavanja u područjima ekološke mreže koji planiraju zahvat vode iz istog prirodnog površinskog izvora (vodotoka, jezera), odnosno procijeniti značaj utjecaja na režim podzemnih i površinskih voda kako ne bi došlo do kumulativnog narušavanja ekološki prihvatljivog protoka (vodotoci), odnosno razine vode u jezerima. Stručne podloge prioriteto treba napraviti na području slivova gdje se procjenjuje loše količinsko stanje podzemnih vodnih tijela i/ili postoji značajno opterećenje u pogledu zahvaćanja i preusmjeravanja vode. Zahvat vode tijekom razvoja sustava navodnjavanja izvesti na način da se ne naruši ekološki prihvatljiv protok nizvodno od zahvata.
			Prilikom planiranja sustava navodnjavanja potrebno je prikupiti podatke (po potrebi provesti istraživanje) o rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova područja ekološke mreže na području i u blizini zahvata u skladu s Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (»Narodne novine« broj 80/19.) te u skladu s podacima lokacije je potrebno planirati izvan područja rasprostranjenosti ciljnih stanišnih tipova i staništa pogodnih za ciljne vrste. Radove je potrebno izvoditi izvan reproduktivnog razdoblja ciljnih vrsta faune
	C.3., E.1.	Negativni utjecaj gubitka ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta	Pri planiranju lokacija poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara (i dodatne ruralne infrastrukture) potrebno je prikupiti podatke (po potrebi provesti istraživanje) o rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova područja ekološke mreže na području i u blizini zahvata u skladu s Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (»Narodne novine« broj 80/19.) te u skladu s podacima lokacije je potrebno planirati izvan područja rasprostranjenosti staništa pogodnih za ciljne vrste. Radove je potrebno izvoditi izvan reproduktivnog razdoblja ciljnih vrsta faune.

Prilikom odabira novih (stranih) vrsta/sorti/pasmina u poljoprivredi konzultirati odgovarajuće stručnjake u području biologije i zaštite prirode i/ili tijelo državne uprave nadležno za poslove zaštite okoliša i prirode kako bi se izbjegla mogućnost negativnog utjecaja na postojeće (ugrožene) populacije divljih vrsta i staništa, odnosno mogućnost pojave invazivnosti odabrane vrste.

U ranim fazama planiranja i razvoja projekta te definiranja tehničkih mjera, odnosno prilikom pripreme projektne dokumentacije (konceptijskih rješenja, predinvesticijskih studija i dr.) provesti analizu isplativosti planiranih zahvata, uzimajući u obzir negativne utjecaje na ugrožene vrste i staništa te ciljne vrste i ciljne stanišne tipove područja ekološke mreže i temeljne vrijednosti zaštićenih područja. Pritom uključiti i usluge ekosustava kao validnu mjeru prilikom donošenja odluka o financijskoj isplativosti.

Za projekte koji su planirani unutar ili u neposrednoj blizini područja ekološke mreže treba koristiti rješenja temeljena na prirodi (engl. *Nature-based Solutions*), uključujući:

- izbjegavanje utvrđivanja obala te kanaliziranja i regulacije vodotoka
- održavanje povoljne dinamike i vodnog režima, uključujući i razinu podzemne vode, za očuvanje raznolikosti vodenih i močvarnih staništa.

Sve infrastrukturne projekte, koji proizlaze iz mjera Strategije, planirati uzimajući u obzir potencijalne klimatske pojave na području realizacije mjere. Projektiranje zahvata potrebno je realizirati sukladno neformalnim smjernicama: »*Non-paper Guidelines for Project Managers: making vulnerable investments climate resilient*« (Europska komisija, Glavna uprava za klimatsku politiku).

11. DODACI

P
Dodatak I: Veze između intervencija, razvojnih potreba i strateških ciljeva

R O V E D B E N I M E H A N I Z A M		
	1. P o v e ć a t i d o d a n u v r i j e d n o s t p o l j o p r i v r e d n e p r o i z v o d n j e	2. P o v e ć a t i p r a v i l č n o s t d o d j e l e p o
A . 1 . U l a ~	X	

ganjanaproduktu, tehnologije in inovacije

A.2. prir.

X

ras
pod
jel
a
pot
por
ed
o
h
o
t
k
u

B
.
l
.
p
o
t
~

X

por
ap
rak
sa
ma
pr
ih
va
tl
ji
vi
m
a
z
a
o
k
o
li
š,
k
li
m
u
i
d
o
b
r
o
b
it
ž
i
v
o
ti
n
j
a

B
.
2
.
p
o
b
~

X

o lj š a n i p r i s t u p o k o li š n i m i a g r o - k li m a t s k i m p o d a c i m a		
---	--	--

B . 3 . p o ti c	X	
---------------------------------------	---	--

can
je
e
k
o
l
o
š
k
e
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
e
B
.
4
.
p
o
b
o
lj
š
a
n
j
e
p
r
i
s
t
u
p
a
v
o
d
i
z
a
n
a
v
o
d
n
j
a
v
a
n
i

X

je učini kovitost
je zineu
porabe

B
5
Unan

X

Pr
je
de
n
je
u
p
r
a
v
lj
a
n
j
a
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
i
m
z
e
m
lj
i
š
t
e
m
C
l
P
o
ti
c
a
n
j
e
p
a
r
t
n
e
r
s
t
a
v
a

X

i
P
o
m
o
ć
p
o
b
o
lj
š
a
n
j
u
o
r
g
a
n
i
z
a
c
ij
s
k
i
h
s
p
o
s
o
b
n
o
s
ti
u
p
o
lj
o
p
ri
v
r
e
d
n
o
-
p
re
h
r
a
m
b
e
n

Complacu

C.2. Jac

X

an
j
e
k
a
p
a
c
it
e
t
a
u
s
u
s
t
a
v
u
z
a
h
tj
e
v
a
s
i
g
u
r
n
o
s
ti
i
k
v
a
li
t
e
t
e
h
r
a
n
e

C
.
3
.
R
a
z
.

X

vojno - prehrambenih logističkih centara

D
·
l
·
S
m
a
n

n
j
e
n
j
e
a
d
m
i
n
i
s
t
r
a
t
i
v
n
o
g
i
r
e
g
u
l
a
t
o
r
n
o
g
o
p
t
e
r
e
ć
e
n
j
a

D
.
2
.
U
n
a
~

pr
je
de
n
je
fi
s
k
a
l
n
i
h
u
v
j
e
t
a

D
.
3
.
U
n
a
n

pr
je
de
n
je
e
k
o
r
i
š
t
e
n
j
a
i
n
s
t
r
u
m
e
n
a
t
a
z
a
u
p
r
a
v
lj
a
n
j
e
r
i
z
i
c
i
m
a

D
.
4
.
p
o
t
n

X

porapokretan
jupposlovana
jaja

E.
1.
pob

o
lj
š
a
n
j
e
p
o
v
e
z
a
n
o
s
ti
r
u
r
a
l
n
i
h
p
o
d
r
u
č
j
a
s
t
r
ž
i
š
t
e
m

E
.
2
.
R
a
z
.

X

vo
ji
p
ro
ved
b
a
n
a
c
i
o
n
a
l
n
e
s
t
r
a
t
e
g
ij
e
b
i
o
g
o
s
p
o
d
a
r
s
t
v
a

E
.
3
.
p
r
o
m

X

mic
an
je
po
lj
o
pr
i
v
r
e
d
n
o
-
g
a
s
t
r
o
n
o
m
s
k
o
g
d
e
s
ti
n
a
c
ij
s
k
o
g
t
u
r
i
z
m
a

E
.
4
.
U
v
o
a

X

u
e
n
j
e
p
r
o
g
r
a
m
a
z
a
r
a
z
v
o
j
v
j
e
š
ti
n
a

F
.
1
.
J
a
č
.

X

an
j
e
v
e
z
a
s
a
z
n
a
n
s
t
v
e
n
i
m
i
n
s
ti
t
u
c
ij
a
m
a

F
.
2
.
R
a
z
.

X

vo
j
s
r
e
d
i
š
n
j
e
g
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
o
g
i
n
f
o
r
m
a
c
ij
s
k
i
s
u
s
t
a
v
a

F
.
3
.
D
i
g
.

u
a
l
i
z
a
c
i
j
a
p
r
o
t
o
k
a
i
n
f
o
r
m
a
c
i
j
a

F
.
4
.
p
o
t
i
c

X

canjeinovac
iskih
part
ner
stav

P

ROVED
BENIM
EHAN
IZAM

A
1
U
la
ga
nj
2

8 . P o b o l i j š a t i o k o l i š n u o d r ž i v o s t p o l j o p r i i v r e d n i h p r a k s i

9 . U n a p r i j e d i t i u s k l a d e n o s t i z m e d

X

au
p
r
o
i
z
v
o
d
n
j
u
,
t
e
h
n
o
l
o
g
ij
e
i
n
o
v
a
c
ij
e

A
·
2
·
P
r
e
r
a
s
p
o

U
d
j
e
l
a
p
o
t
p
o
r
e
d
o
h
o
t
k
u

B
·
l
·
P
o
t
p
o
r
a
n

X

Praskasama prihvata tji vima zao kolicli mudi doborobit ži vovotin ja	
---	--

B · 2 · P ob o l j š a n	X
--------------------------	---

u i p r i s t u p o k o l i š n i m i a g r o - k l i m a t s k i m p o d a c i m a		
--	--	--

B · 3 · P o t i c a n j e	X	
---	---	--

ekonomike poljske
B.4. Poboljšanje pristupa
vozidla javne
infrastrukture

X

i
n
k
o
v
i
t
o
s
t
n
j
e
z
i
n
e
u
p
o
r
a
b
e

B
·
5
·
U
n
a
p
r
j
e
t

X

u
e
n
j
e
u
p
r
a
v
lj
a
n
j
a
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
i
m
z
e
m
lj
i
š
t
e
m
C
.1
.P
o
ti
c
a
n
j
e
P
a
r
t
n
e
r
s
t
a
v
a
i
P
o

m
o
ć
p
o
b
o
lj
ś
a
n
j
u
o
r
g
a
n
i
z
a
c
ij
s
k
i
h
s
p
o
s
o
b
n
o
s
ti
u
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
o
-
p
r
e
h
r
a
m
b
e
n
o
m
l

a n c u	
------------------	--

C · 2 · J a č a n j e l	X
--	---

Capacity
Statement
Author
Title
Date
Page

Chapter
3
Razvo
j
p

U l j o p r i v r e d n o - p r e h r a m b e n i h l o g i s t i č k i h c e n t a r a		
--	--	--

D · l · S m a n j e n i		
--	--	--

J
e
a
d
m
i
n
i
s
t
r
a
t
i
v
n
o
g
i
r
e
g
u
l
a
t
o
r
n
o
g
o
p
t
e
r
e
c
e
n
j
a

D
·
2
·
U
n
a
p
r
j
e
a

u
e
n
j
e
f
s
k
a
l
n
i
h
u
v
j
e
t
a

D
·
3
·
U
n
a
p
r
j
e
A

u
e
n
j
e
k
o
r
i
š
t
e
n
j
a
i
n
s
t
r
u
m
e
n
a
t
a
z
a
u
p
r
a
v
lj
a
n
j
e
r
i
z
i
c
i
m
a

D
.
4
P
o
t
p
o
r
a
p
o

ok
ret
an
ju
p
o
s
l
o
v
a
n
j
a

E
.
l
.
P
o
b
o
lj
š
a
n

U
j
e
p
o
v
e
z
a
n
o
s
ti
r
u
r
a
l
n
i
h
p
o
d
r
u
č
j
a
s
t
r
ž
i
š
t
e
m

E
·
2
·
R
a
z
v
o
j
i
n

X

Improved
analytical
strategies
for
biogeochemical
processes
and
ecosystems

Environ-
mental
Policy
and
Management

u j e p o lj o p r i v r e d n o - g a s t r o n o m s k o g d e s ti n a c ij s k o g t u r i z m a		
--	--	--

E . 4 . U v o đ e n j e		
--	--	--

c p r o g r a m a z a r a z v o j v j e š ti n a	
--	--

F . l . J a č a n j e s	X
---	--------------

s a z n a n s t v e n i m i n s ti t u c ij a m a		
--	--	--

F · 2 · R a z v o j s r	X	
--	---	--

redišnjeg pojoprivrednog informacija skog sustava	
---	--

F.3. Digitalizacija	X
---------------------	---

a
c
ij
a
p
r
o
t
o
k
a
i
n
f
o
r
m
a
c
ij
a

F
·
4
·
P
o
t
i
c
a
n
j
e

X

e i n o v a c i j s k i h p a r t n e r s t a v a p		
--	--	--

R O V E D B E N I M E H A N I Z A M	III. OBNOVA RURALNOG GOSPODARSTVA I UNAPRJEĐENJE UVJETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA	
	I 2 . U n a p r i j e d i t i k o o r d i n a c i j u i z m e d u i n t e r v e n c i j a u r u r a l n i m p o d r u č j i m a	I 3 . U n a p r i j e d i t i j a v n u i

A . l . U l a g a n j a u		
---	--	--

p
r
o
i
z
v
o
d
n
j
u
,
t
e
h
n
o
l
o
g
ij
e
i
n
o
v
a
c
ij
e

A
·
2
·
P
r
e
r
a
s
p
o
d

j
e
l
a
p
o
t
p
o
r
e
d
o
h
o
t
k
u

B
·
l
·
P
o
t
p
o
r
a
P
r

a
k
s
a
m
a
p
r
i
h
v
a
tl
ji
v
i
m
a
z
a
o
k
o
li
š,
k
li
m
u
i
d
o
b
r
o
b
it
ž
i
v
o
ti
n
j
a

B
·
2
·
P
o
b
o
lj
š
a
n
i

p
r
i
s
t
u
p
o
k
o
l
i
š
n
i
m
i
a
g
r
o
-
k
l
i
m
a
t
s
k
i
m
p
o
d
a
c
i
m
a

B
.
4
.
p
o
b
o
lj
š
a
n
j
e
p
r
i
s
t
u
p
a
v
o
d
i

z
a
n
a
v
o
d
n
j
a
v
a
n
j
e
i
u
č
i
n
k
o
v
it
o
s
t
n
j
e
z
i
n
e
u
p
o
r
a
b
e
C
.1
.P
o
ti
c
a
n
j
e
p
a
r
t
n
e
r
s
t
a
v

a
i
p
o
m
o
ć
p
o
b
o
lj
š
a
n
j
u
o
r
g
a
n
i
z
a
c
ij
s
k
i
h
s
p
o
s
o
b
n
o
s
ti
u
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
o
-
p
r
e
h
r
a
m
b
e

nom
lancu

C
2
J
a
č
a
n
j
e
k
a

p
a
c
i
t
e
t
a
u
s
u
s
t
a
v
u
z
a
h
t
j
e
v
a
s
i
g
u
r
n
o
s
t
i
k
v
a
l
i
t
e
t
e
h
r
a
n
e

C
·
3
·
R
a
z
v
o
j
p
o
l
j

X

ó
p
r
i
v
r
e
d
n
o
-
p
r
e
h
r
a
m
b
e
n
i
h
l
o
g
i
s
ti
č
k
i
h
c
e
n
t
a
r
a

D
·
l
·
S
m
a
n
j
e
n
j
e

a
d
m
i
n
i
s
t
r
a
t
i
v
n
o
g
i
r
e
g
u
l
a
t
o
r
n
o
g
o
p
t
e
r
e
ć
e
n
j
a

D
·
2
·
U
n
a
p
r
j
e
đ
e

n
j
e
fi
s
k
a
l
n
i
h
u
v
j
e
t
a

D
·
3
·
U
n
a
p
r
j
e
đ
e

n
j
e
k
o
r
i
š
t
e
n
j
a
i
n
s
t
r
u
m
e
n
a
t
a
z
a
u
p
r
a
v
lj
a
n
j
e
r
i
z
i
c
i
m
a

D
·
4
·
P
o
t
p
o
r
a
p
o

k
r
e
t
a
n
j
u
p
o
s
l
o
v
a
n
j
a

E
.
l
.
P
o
b
o
lj
š
a
n
j

reprovanostiruralnih
područjastizistem

E·2·Razvojipr

X

o
v
e
d
b
a
n
a
c
i
o
n
a
l
n
e
s
t
r
a
t
e
g
ij
e
b
i
o
g
o
s
p
o
d
a
r
s
t
v
a

E
·
3
·
P
r
o
m
i
c
a
n
j

X

se
po
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
o
-
g
a
s
t
r
o
n
o
m
s
k
o
g
d
e
s
ti
n
a
c
ij
s
k
o
g
t
u
r
i
z
m
a

E
.
4
.
U
v
o
đ
e
n
j
e
p

X

Programazavnojeshina

Filjačanje

X

z
a
s
a
z
n
a
n
s
t
v
e
n
i
m
i
n
s
ti
t
u
c
ij
a
m
a

F
·
2
·
R
a
z
v
o
j
s
r
e

d
i
š
n
j
e
g
p
o
lj
o
p
r
i
v
r
e
d
n
o
g
i
n
f
o
r
m
a
c
ij
s
k
o
g
s
u
s
t
a
v
a

F
·
3
·
D
i
g
it
a
li
z
a
c

ij
a
p
r
o
t
o
k
a
i
n
f
o
r
m
a
c
ij
a

F
·
4
·
P
o
t
i
c
a
n
j
e
i

Dodatak II: Analiza prednosti, ograničenja, potencijala i rizika poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj

PREDNOSTI
1. Zemljopisni položaj i članstvo u EU omogućuju neograničeni pristup tržištu EU-a 2. Mogućnosti subvencioniranja i podrške ulaganjima u okviru ZPP-a 3. Raznoliki poljoprivredno-okolišni uvjeti koji pogoduju raznolikosti sektora 4. Relativno velike raspoložive poljoprivredne površine, koje nisu u potpunosti iskorištene, budući da godinama nisu tretirane, mogu se kod privođenja koristiti za ekološku poljoprivredu 5. Relativno niske cijene poljoprivrednog zemljišta u usporedbi s većinom država članica EU 6. Bogatstvo vodnih resursa 7. Relativno niži trošak radne snage u usporedbi s drugim državama članicama EU-a 8. Moderna i dobro razvijena cestovna infrastruktura 9. Visoki udio (30%) troškova kućanstava odnosi se na potrošnju za hranu i piće 10. Velik i rastući sektor turizma 11. Visoki javni izdaci za poljoprivredno-prehrambeni sektor 12. Površine pod ekološkom proizvodnjom rastu brže od prosjeka EU-a 13. Konkurentnost za određene ratarske, stočarske i vrtlarske proizvode 14. Visoka tehnička učinkovitost malih (mikro) poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj 15. Niska razina upotrebe pesticida u usporedbi s prosjekom EU-a 16. Niska razina emisija ugljika iz poljoprivredne proizvodnje u usporedbi s prosjekom EU-a

OGRANIČENJA
1. Negativna trgovinska bilanca u nizu podsektora poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 2. Niska produktivnost rada (u usporedbi s 15 država članica EU) 3. Visoka razina sivog tržišta u zaposlenosti radne snage u ruralnim područjima 4. Niska razina kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i otežan pristup malih i srednjih poduzetnika financiranju 5. Niska ulaganja u istraživanje i razvoj (u usporedbi s prosjecima EU-a) 6. Općenito niska tehnička učinkovitost hrvatskih poljoprivrednih gospodarstava (osim malih poljoprivrednih gospodarstava) 7. Nedovoljna diverzifikacija proizvodnje s velikim udjelom proizvoda male vrijednosti 8. Fragmentirana struktura proizvodnje 9. Nedostatna ekonomije razmjera u proizvodnji, preradi i distribuciji hrane 10. Nedovoljan fokus na znanje i inovacije u poljoprivredno-prehrambenoj industriji 11. Neadekvatna sposobnost poljoprivredno-prehrambenih lanaca opskrbe da troškovno učinkovito odgovore na razvojne prilike 12. Loša povezanost i nedostatak učinkovite razmjene informacija unutar AKIS-a 13. Manjak radne snage u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi hrane 14. Slaba sposobnost upravljanja tržišnim i klimatskim rizicima 15. Ograničeni pristup vodi za navodnjavanje 16. Poslovna klima nepovoljna za ulaganja 17. Visoka stopa siromaštva u ruralnim područjima 18. Neravnomjerna raspodjela potpore dohotku u poljoprivredi između malih i većih poljoprivrednih gospodarstava

--

19. Niža tehnička učinkovitost poljoprivrednih gospodarstva koja ovise o izravnim plaćanjima 20. Neujednačeno korištenje mjera ruralnog razvoja (manje iskorištenje mjera koje potiču veću produktivnost i integraciju lanca vrijednosti) 21. Niska pokrivenost poljoprivredne proizvodnje osiguranjem, što ograničava sposobnost upravljanja rizikom 22. Usporeni postupci dodjele zemljišta u državnom vlasništvu 23. Subvencije poljoprivredi dovode do povećanja cijena zemljišta 24. Pad kvalitete vode u osjetljivim područjima zbog djelovanja poljoprivrede 25. Administrativna i teritorijalna fragmentacija 26. Slaba logistika 27. Ograničena sposobnost ruralnih stanovnika za korištenje novih prilika za gospodarski rast 28. Nedostatna organiziranost poljoprivrednih proizvođača
--

POTENCIJALI
1. Potencijal za zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta s obzirom na trenutnu trgovinsku bilancu 2. Mogućnosti dodatne diverzifikacije 3. Značajne koristi od poboljšavanja poslovne, regulatorne i administrativne klime 4. Učinci gospodarskih multiplikatora trebali bi omogućiti povećanje ulaganja u poljoprivredno-prehrambeni sektor 5. Prelazak sektora na proizvode veće vrijednosti bi poboljšao konkurentnost sektora uz smanjenje trgovinskog deficita, bolje korištenje proizvodnih kapaciteta i stvaranje gospodarskih prilika u ruralnim područja 6. Snažan potencijal rasta za proizvode s oznakom podrijetla 7. Mogućnosti povećanja produktivnosti radne snage u poljoprivredi poboljšanjem pristupa proizvodnom kapitalu 8. Mogućnosti povećanja produktivnosti rada u poljoprivredi povećanim ulaganjima u istraživanje i razvoj 9. Koristi od poboljšanja organizacije i integracije lanaca vrijednosti 10. Potencijalno snažni gospodarski učinci potpora inovacijama 11. Koristi od olakšanog pristupa financiranju putem financijske pismenosti, obrazovanja i poslovnog planiranja 12. Bolje usmjerenje potpore imat će velike koristi u ubrzavanju sektorske transformacije 13. Potencijal za razvoj integriranih lanaca vrijednosti, uključujući u biogospodarstvu 14. Koristi od mjera prilagodbe klimatskim promjenama 15. Stabiliziranje prihoda može poboljšati produktivnost 16. Koristi od pomicanja fokusa javnih institucija u poljoprivredi s reaktivnog upravljanja na proaktivno planiranje 17. Značajni potencijal istraživanja, razvoja i inovacija na povećanje ukupne faktorske produktivnosti 18. Veća koordinacija i suradnja među hrvatskim akterima AKIS-a radi uloge u pretvorbi znanja u povećanje produktivnosti 19. Potencijal digitalnih tehnologija za poboljšanje produktivnosti i učinkovitosti te smanjenje troškova 20. Bolja apsorpcija sredstava za ruralni razvoj trebala bi pomoći akumulaciji kapitala i konkurentnosti 21. Značajan kapacitet za poboljšanje upravljanja poljoprivrednim rizikom korištenjem instrumenata osiguranja

RIZICI
1. Smanjenje dodane vrijednosti u poljoprivredi 2. Povećanje migracija iz ruralnih u urbana područja te smanjenje udjela ruralnog stanovništva 3. Slabiji konkurentski položaj u odnosu na druge države članice EU-a 4. Visoke razine erozije tla i povezano površinsko otjecanje mogu negativno utjecati na proizvodni potencijal 5. Pojava globalne recesije i financijske krize, koje mogu poništiti identificirane prilike i odgoditi transformaciju sektora 6. Osjetljivost turističke djelatnosti i s njom povezanog poljoprivredno-prehrambenog sektora na globalna gospodarska kretanja 7. Nepredviđeni utjecaji klimatskih promjena na poljoprivredu, troškove prijevoza, distribucije i prerade, turističku industriju itd. 8. Korištenje potpora u poljoprivredi za stjecanje brzog profita može ograničiti učinke javnih izdataka u poljoprivredi 9. Uvođenje novih javnih i privatnih standarda u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

STOČARSTVO (GOVEDARSTVO – MESO I MLJEKO, SVINJOGOJSTVO)	
Provedbeni mehanizam	Ciljana mjera za podsektor
A.1.	• Ulaganja u povećane proizvodne kapacitete malih i srednjih govedarskih i svinjogojskih farmi i proizvođačkih organizacija • Potpora diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje (npr. tov teladi, uzgoj u sustavu krava-tele/krave dojilje, klaonice na poljoprivrednom gospodarstvu, prerada mlijeka i agroturizam) i uzgajivača svinja (npr. prerada mesa) • Ulaganja u održive resurse, tehnologije i rješenja, uključujući ulaganja u poboljšane uvjete smještaja životinja, selekciju životinja, tehnološke procese, uporabu obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), poboljšanje energetske učinkovitosti, nadzor otpada životinjskog podrijetla i onečišćenja (npr. obrada/skladištenje stajskog gnoja, kontrola neugodnih mirisa i onečišćenja zraka), te digitalne tehnologije.
A.2.	• Proizvodno vezane potpore u podsektorima govedarstva – meso i mlijeko.
B.1.	• Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje prakse upravljanja, osobito prakse kojima se poboljšava gospodarenje pašnjacima (npr. rotacijska ispaša), smanjuje otpad životinjskog podrijetla i onečišćenje, smanjuje uporaba antibiotika i poboljšava zdravlje i dobrobit životinja (npr. poboljšana ishrana životinja/kvaliteta hrane za životinje, uzgojne prakse, higijenske prakse i cijepljenje).
B.3.	• Plaćanja za prijelaz na ekološke sustave proizvodnje, kojima se eliminira uporaba antibiotika, koriste lokalni (genetski) resursi (autohtone pasmine), primjenjuju kružni sustavi za upravljanje stajskim gnojem, obnavljaju travnjaci i pašnjaci (npr. sjetva poboljšanih biljnih pašnjačkih vrsta, holističke strategije ispaše, obnova pašnjaka), stvaraju sinergije u proizvodnim sustavima (npr. sustav krava-tele, agrošumarstvo, integracija usjeva i stoke), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	• Poticanje veza i partnerstava u kratkim lancima opskrbe između stočara, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanaca govedarstva – meso i mlijeko, posebice razvojem infrastrukture i usluga hladnog lanca, uključujući prikupljanje, (primarnu) preradu (npr. mobilne klaonice), pakiranje, hladno skladištenje, prijevoz, brendiranje i/ili marketing.
C.2.	• Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o ishrani i boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca.
C.3.	• Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući ekološke, oznake proizvoda koji su proizvedeni na farmama s višim standardima dobrobiti životinja, oznake zemljopisnog podrijetla, specijalitete i dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
D.1.	• Olakšanje pristupa javnom poljoprivrednom zemljištu za mala i srednja poljoprivredna gospodarstva koja se bave stočarstvom, posebno ona koja sudjeluju u sustavima krava-tele/krave dojilje te ekološkim i/ili poljoprivredno-okolišnim proizvodnim sustavima.
D.3.	• Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za mala i srednja gospodarstva
E.3.	• Poticanje marketinških kampanja za svježe i prerađeno meso (s oznakom specijaliteta/izvornosti) i mliječne proizvode autohtonih pasmina u sklopu inicijativa za gastronomski turizam te proizvode koji su proizvedeni na farmama s višim standardima dobrobiti životinja.
F.1.	• Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje subjekata u stočarstvu o standardima za sigurnost hrane, kvalitetu i SPS mjere (posebice u pogledu uporabe antibiotika), održive prakse (posebice u pogledu održivog upravljanja hranjivim tvarima), dobrobit životinja i moderno upravljanje poljoprivrednim gospodarstvima i tehnologijama uzgoja životinja (posebice u pogledu kvalitete hrane za životinje), uključujući digitalne tehnologije.
F.4.	• Proširenje opsega programa uzgoja/odabira životinja i kvalitete ishrane kroz organizaciju klastera za proizvodnju i reprodukciju te inovacijskih partnerstava

ŽITARICE	
Provedbeni mehanizam	Ciljana mjera za podsektor
A.1.	• Potpora diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje, uključujući (primarnu) preradu i skladištenje žitarica, proizvodnju alternativnih žitarica (npr. pšenoraž, pir, pšenica, zob, proso, sirak) i proizvodnju industrijskih usjeva (npr. soja, industrijska konoplja, suncokret) kao dio sustava plodoreda. • Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja za proizvodnju žitarica, uključujući ulaganja u učinkovite sustave za navodnjavanje i odvodnju na gospodarstvima, digitalne tehnologije koje omogućuju preciznu proizvodnju i dobro prilagođene sorte žitarica.
B.1.	• Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje prakse upravljanja, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. konzervacijska obrada tla, pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	• Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	• Plaćanja za prijelaz na ekološke sustave proizvodnje, posebice u kontekstu planova upravljanja Natura 2000 područjima, kojima se promiče diverzifikacija, poboljšani plodored, ostvaruju sinergije između proizvodnih sustava (npr. integracija stoke i kultura za proizvodnju hrane za životinje), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.

C.1.	• Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između proizvođača, proizvođačkih organizacija, prerađivača (mlinova) i proizvođača finalnih (prerađenih) proizvoda za razvoj novih linija proizvoda.
C.2.	• Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje proizvođača o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom za (primarnu) preradu i skladištenje.
C.3.	• Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući ekološke i druge dobrovoljne sustave certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
E.2.	• Razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu za korištenje otpada i ostataka žitarica (slama, stabljika kukuruza) kao hrana za životinje ili kao stelja.
F.1.	• Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača žitarica o sustavima proizvodnje više vrijednosti, održivim praksama (posebice u pogledu primjene agrokemijskih sredstava, poboljšanih sustava plodoreda i gospodarenja tlom) te o modernom upravljanju poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu upravljanja kvalitetom i digitalnih rješenja u poljoprivredi).

POVRĆE	
Provedbeni mehanizam	Ciljana mjera za podsektor
A.1.	• Ulaganja u proizvodne kapacitete malih i srednjih poljoprivrednika i proizvođačkih organizacija, posebice u stakleničku proizvodnju povrća • Potpora diverzifikaciji u smjeru proizvodnje povrća više vrijednosti i uvođenja radnji koje će doprinijeti povećanju dodane vrijednosti. • Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja, uključujući ulaganja u hidroponske sustave za stakleničku proizvodnju, efikasne sustave navodnjavanja i odvodnje na gospodarstvima, digitalne tehnologije koje omogućuju preciznu proizvodnju, korištenje obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), povećanje energetske učinkovitosti i dobro prilagođene sorte povrća.
B.1.	• Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporabu mineralnih gnojiva i pesticida (npr. integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. konzervacijska obrada tla, pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	• Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	• Plaćanja za prijelaz na sustave ekološke proizvodnje kojima se promiče diverzifikacija, koristi poboljšani plodored ili stvaraju sinergije među proizvodnim sustavima (npr. integrirana proizvodnja povrća i stoke ili povrća i akvakulture).
C.1.	• Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između proizvođača povrća, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanca, posebice između prerađivača hrane, veletrgovaca, maloprodajnih trgovaca i institucionalnih kupaca (npr. škole, bolnice, menze u poduzećima).
C.2.	• Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca.
C.3.	• Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje, oznake zemljopisnog podrijetla i druge dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
C.4.	• Ulaganja u infrastrukturu i usluge hladnog lanca koje omogućavaju bolji pristup proizvođača veleprodajnim, maloprodajnim i institucionalnim tržištima, posebice kroz razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara
D.3.	• Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za male i srednje proizvođače.
E.4.	• Uvođenje programa za razvoj vještina usredotočen na upravljanje berbom/rukovanjem nakon berbe, standarde kvalitete i upravljanje logistikom hladnog lanca.
F.1.	• Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o modernim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu stakleničke proizvodnje i digitalnih rješenja u poljoprivredi), kao i o održivim praksama (posebice u pogledu upravljanja navodnjavanjem, primjene agrokemijskih sredstava i gospodarenja tlom).

VOĆE	
Provedbeni mehanizam	Ciljana mjera za podsektor

A.1.	• Ulaganja u proizvodne kapacitete malih i srednjih proizvođača i proizvođačkih organizacija, posebice u obnovu postojećih voćnjaka • Potpora diverzifikaciji u smjeru proizvodnje sorti veće vrijednosti (domaćih i udomaćenih), uvođenje (hladnog) skladištenja, prerade, kapaciteta i tehnologija za finalnu obradu proizvoda, kao i pokretanje dodatnih poljoprivrednih djelatnosti (npr. pčelarstvo, agroturizam) • Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja za proizvodnju voća, uključujući učinkovite sustave navodnjavanja i odvodnje na gospodarstvima, napredne proizvodne tehnologije (uključujući digitalne tehnologije koje omogućuju precizna proizvodnja), korištenje obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), poboljšanja energetske učinkovitosti i proizvodnja kvalitetnog sjemena i sadnog materijala za dobro prilagođene sorte voća.
B.1.	• Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. rezidba, integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	• Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	• Plaćanja za prijelaz na sustave ekološke proizvodnje kojima se promiče diverzifikacija, biološko suzbijanje štetnika, stvaraju sinergije između proizvodnih sustava (npr. višegodišnji nasad - oprašivač i/ili integracija stoke), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	• Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između proizvođača voća, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanca vrijednosti voća, posebice između prerađivača hrane, veletrgovaca, maloprodajnih trgovaca i institucionalnih kupaca (npr. škole, bolnice, menze/kantine/restorani u poduzećima).
C.2.	• Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca.
C.3.	• Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje, oznake zemljopisnog podrijetla i druge dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat). • Provedba promotivnih kampanja kojima se promiče potrošnja voća i domaće voće s nacionalnim znakom.
C.4.	• Ulaganja u infrastrukturu i usluge hladnog lanca koje omogućavaju bolji pristup proizvođača veleprodajnim, maloprodajnim i institucionalnim tržištima, posebice kroz razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara
D.3.	• Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za male i srednje proizvođače.
E.2.	• Razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu za korištenje otpada i ostataka voća kao hrana za životinje.
E.4.	• Uvođenje programa za razvoj vještina usredotočen na upravljanje berbom/rukovanjem nakon berbe, standarde kvalitete i upravljanje logistikom hladnog lanca.
F.1.	• Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o modernim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu biljnog materijala, tehnika sadnje i digitalnih poljoprivrednih rješenja), kao i o održivim praksama (posebice u pogledu navodnjavanja, primjene agrokemijskih sredstava, gospodarenja tlom te praćenja i kontrole bolesti).
F.2.	• Nadogradnja relevantnih upisnika radi boljeg uvida u proizvodnju te njegova integracija u Središnji poljoprivredni informacijski sustav.
F.4.	• Proširenje opsega programa selekcije i umnažanja voćnih sorti za (certificirani) sadni materijal, posebice za (autohtone) voćne sorte s ranim i srednje ranim dozrijevanjem, putem inovacijskih partnerstava

GROŽĐE I VINO	
Provedbeni mehanizam	Ciljana mjera za podsektor
A.1.	• Ulaganja u proizvodne kapacitete malih i srednjih vinogradara i vinara te proizvođačkih organizacija, posebice u obnovi postojećih vinograda (uključujući ponovnu sadnju iz zdravstvenih ili fitosanitarnih razloga) • Potpora diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje, uključujući sorte grožđa veće vrijednosti (npr. grožđe koje ranije dozrijeva i stolno grožđe bez koštica, autohtone sorte), (primarnu) preradu na gospodarstvu i (hladno) skladištenje, kao i pokretanje komplementarnih djelatnosti poput agroturizma • Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja, uključujući učinkovite sustave navodnjavanja i odvodnje na gospodarstvima (posebice za proizvodnju stolnog grožđa), digitalne tehnologije koje omogućuju preciznu proizvodnju, korištenje obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), poboljšanje energetske učinkovitosti i dobro prilagođene sorte (otporne na bolesti).
B.1.	• Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. rezidba, integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	• Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	• Plaćanja za prijelaz na sustave ekološke ili biodinamičke proizvodnje kojima se promiče diverzifikacija, primjenjuje biološko suzbijanje štetnika i korova (npr. ovce, korisne ptice, insektariji), stvaraju sinergije između proizvodnih sustava (npr. višegodišnji nasad - oprašivač i/ili integracija stoke), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	• Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između vinogradara, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanca vrijednosti, posebice kroz razvoj proizvodnje kvalitetnog (autohtonog) grožđa te logističku infrastrukturu i usluge hladnog lanca.

C.2.	Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima, učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca te promidžbu proizvoda
C.3.	- Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje, oznake zemljopisnog podrijetla i druge dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat) - Jačanje HAPIH-ovog sustava praćenja i provjera u vinskom sektoru
D.1.	Rješavanje imovinsko-pravnih pitanja postojećih vinograda.
D.3.	Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za male i srednje proizvođače grožđa i vina.
E.2.	Razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu za korištenje otpada i ostataka od proizvodnje vina (komina od grožđa, stabljika grožđa, lišće grožđa) kao hrana za životinje.
E.3.	Poticanje marketinških kampanja za vina proizvedena od autohtonih sorti grožđa u sklopu inicijativa za gastronomske destinacije u priobalnim i kontinentalnim područjima.
E.4.	Uvođenje programa za razvoj vještina usredotočen na upravljanje berbom/rukovanjem nakon berbe, standarde kvalitete i upravljanje logistikom hladnog lanca.
F.1.	Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o modernim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu biljnog materijala, tehnika sadnje i digitalnih poljoprivrednih rješenja), standardima kvalitete (posebice u pogledu Kodeksa enoloških praksi Međunarodne organizacije za vinogradarstvo i vinarstvo) te o održivim praksama (posebice u pogledu uporabe agrokemijskih sredstava, gospodarenja tlom te praćenja i kontrole bolesti).
F.4.	Proširenje opsega programa selekcije, proizvodnje i umnažanja za (certificirani) sadni materijal putem inovacijskih partnerstava

INDUSTRIJSKI USJEVI	
Provedbeni mehanizam	Ciljana mjera za podsektor
A.1.	- Ulaganja u proizvodne kapacitete proizvođača i proizvođačkih organizacija kao dijela sustava plodoreda kod proizvodnje žitarica. - Potpora diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje, uključujući proizvodnju industrijskih usjeva veće vrijednosti (industrijska konoplja, suncokret) i žitarica u kontekstu sustava plodoreda - Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja, uključujući ulaganja u učinkovite sustave za navodnjavanje i odvodnju (na poljoprivrednom gospodarstvu) te digitalne tehnologije koje omogućuju precizna proizvodnja i dobro prilagođene sorte industrijskog bilja.
B.1.	Plaćanja poljoprivrednim gospodarstvima koja usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. konzervacijska obrada tla, pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	Plaćanja za prijelaz na ekološke sustave proizvodnje, posebice u kontekstu planova upravljanja Natura 2000 područjima, kojima se promiče diverzifikacija, koristi poboljšani plodored, ostvaruju sinergije između proizvodnih sustava (npr. integracija stoke i kultura za proizvodnju hrane za životinje), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi, obnavlja degradirano zemljište i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	Ulaganja u kapacitete prerade/drobljenja, uz promicanje izvoza prerađenih proizvoda na ključna rastuća tržišta
C.3.	Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje i druge dobrovoljne sustave certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
E.2.	Razvoj lokalnih lanaca u biogospodarstvu korištenjem intermedijara, nusproizvoda i otpada od proizvodnje i prerade industrijskog bilja kao sirovine, posebice za hranu za životinje (npr. pogača uljane repice za mliječne krave), obnovljivu energiju, napredna biogoriva i ostale proizvode biološkog podrijetla.
F.1.	Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o sustavima za proizvodnju industrijskih usjeva, žitarica i lignocelulozne biomase, održivim praksama (posebice u pogledu poboljšanih sustava plodoreda, primjene agrokemijskih sredstava, gospodarenja tlom i praćenja i suzbijanja bolesti) i modernim tehnologijama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i proizvodnjom (posebice u pogledu rješenja za digitalnu poljoprivredu).

KRATICE I AKRONIMI

AKIS	Sustavi znanja i inovacija u poljoprivredi (engl. <i>Agriculture Knowledge and Innovation Systems</i>)
BDP	Bruto domaći proizvod
DZS	Državni zavod za statistiku
EIP	Europsko inovacijsko partnerstvo
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj (engl. <i>European Regional Development Fund</i>)
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
EUROSTAT	Statistički ured Europske unije
GAEC	Dobri poljoprivredni i okolišni uvjeti (engl. <i>Good Agricultural and Environmental Conditions</i>)
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
IKT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
MSP	Mikro, mala i srednja poduzeća (engl. <i>Small and medium sized Enterprises</i>)
NAPNAV	Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH
SMR	Propisani zahtjevi upravljanja (engl. <i>Statutory Management Requirements</i>)
SPS	Sanitarni i fitosanitarni standardi (engl. <i>Sanitary and Phytosanitary Standards</i>)
STARS	Strateška transformacija poljoprivrede i ruralnog razvoja (engl. <i>Strategic Transformation of Agriculture and Rural Space</i>)
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika (engl. <i>Common Agricultural Policy</i>)

Klasa: 022-03/21-01/95

Zagreb, 25. veljače 2022.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik

Hrvatskoga sabora

Gordan Jandroković, v. r.

